

Indeks transparentnosti lokalne samouprave 2019 (Local Transparency Index – LTI) Konačni izveštaj

Transparentnost Srbija

Jul 2019

Ova publikacija je omogućena podrškom američkog naroda putem Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID). Za sadržaj ove publikacije odgovorna je Transparentnost Srbija i ne odražava nužno stavove USAID-a ili Vlade Sjedinjenih Država.

Sadržaj

Sažetak.....	4
Ključni nalazi	5
Metodologija	6
Opšta zapažanja.....	10
Opšta ocena transparentnosti lokalne samouprave i perspektive za poboljšanje	10
Sistemski problemi i zapažanja	11
Rezultati JLS u pojedinim oblastima istraživanja	15
Pregled	15
Oblasti istraživanja.....	19
Pregled	19
Javne nabavke	20
Slobodan pristup informacijama.....	20
Budžet	21
Informator o radu	22
Javne rasprave i javni konkursi	23
Opštine i građani.....	24
Skupština i Veće	25
Javna preduzeća i javne ustanove.....	26
Ostali indikatori.....	28
Pojedinačni nalazi	30
Skupština i veće.....	30
Budžet	30
Javna preduzeća i javne ustanove.....	32
Opštine i građani.....	32
Javne rasprave i javni konkursi	33
Javna nabavke	33
Pristup informacijama od javnog značaja i Informator o radu	34
Ostala pitanja	34
Poređenje sa prethodnim LTI	36
Poređenja rezultata u različitim oblastima istraživanja	39
Preporuke	40
Zaključci	41

Aneksi	43
Aneks br.1 Prosečni rezultat po indikatoru.....	43
Aneks 2. Konačni rezultat opština upoređeni sa LTI 2015	47
Aneks 3. Rezultati JLS po grupama indikatora	53
Aneks 4. Najbolje opštine po kategorijama	57
Aneks br. 5 Uporedni spisak indikatora LTI 2015 i LTI 2019	63

Sažetak

Indeks transparentnosti lokalne samouprave 2019 (LTI) predstavlja istraživanje¹, ocenjivanje i rangiranje svih gradova, opština i gradskih opština u Srbiji, koje je sprovedla Transparentnost Srbija. Istraživanjem je obuhvaćeno 145 jedinica lokalne samouprave² i 25 gradskih opština.

Opštine i gradovi su rangirani na osnovu **kriterijuma transparentnosti**, određenih putem 95 indikatora. Konačne ocene, odnosno indeksi mogu biti **u rasponu od 0 do 100**, a u praksi su **opštine i gradovi imale ocene između 12 i 67**.

Indikatori su grupisani u 8 kategorija – „Skupština i veće“, „Budžet“, „Opština i građani“, „Slobodan pristup informacijama“, „Javne nabavke“, „Informator o radu“, „Javna preduzeća i ustanove“ i „Javne rasprave“, a 14 indikatora spada u kategoriju „ostali“, odnosno nisu posebno grupisani.

S obzirom na razlike u obimu njihovih nadležnosti, **gradovi i opštine su zajedno rangirani**, dok je 25 gradskih opština ocenjeno ali nisu rangirane. Prosečna ocena je 40, što je relativno nisko. To je, međutim, isto kao i 2015. godine, kada je istraživanje o nivou transparentnosti sprovedeno koristeći istu metodologiju i uzorak, sa blago modifikovanim indikatorima. Sedamdeset (70) jedinica lokalne samouprave (JLS) sada imaju ocenu iznad proseka, dok osam ima ocenu 60 ili više. Interesantno je da je 2015. broj jedinica lokalne samouprave sa prosekom preko 60 bio isti.

4

Opština Plandište je najbolje rangirana sa ocenom 67, dok drugo mesto dele Paraćin i Novi Pazar sa ocenom 66, slede Veliko Gradište i Užice (64), Vrnjačka Banja (62) i Leskovac i Vranje (60). Na dnu tabele su Smederevska Palanka (LTI 12), Preševo (13), Svilajnac (18), Bogatić (19), Ub (20), Bela Crkva (21) i grad Jagodina.

Šest opština je popravilo svoje ocene za 20 poena ili više u poslednje četiri godine, a za toliko su opale ocene pet opština. Pančevo i Bačka Topola, koji su bili među najboljima u ranijim istraživanjima, sada su izgubili 16 poena. Najveći rast indeksa ima nekoliko opština koje su imale nisku startnu poziciju. Na primer, grad Bor je popravio svoju ocenu za više nego duplo u poslednje četiri godine, ali to je bilo dovoljno tek da dostigne prosek cele Srbije. Posvećenost državnih službenika i systemske reforme su doneli efekat na LTI u Velikom Gradištu i Novom Pazaru. S druge strane, 11 JLS su izgubile više od trećine svojih ocena iz 2015. godine. Ukupno, 76 jedinica lokalne samouprave je pogoršalo svoje ocene, 6 imaju istu, a 63 je popravilo ocenu.

¹ Projekat „Indeks transparentnosti lokalne samouprave“ sprovedla je Transparentnost Srbija zahvaljujući podršci USAID-a. Svi izneti stavovi i mišljenja pripadaju isključivo Transparentnosti Srbija i ne moraju odražavati i stavove USAID-a.

² U skladu sa Zakonom o teritorijalnoj organizaciji Republike Srbije (Službeni glasnik 129/2007, 18/2016 i 47/2018), izuzev onih na „teritoriji AP Kosovo i Metohija“.

Ključni nalazi

LTI 2019 pokazuje da predani državni službenici mogu imati uticaj, pa tako i doprineti da se značajno poboljša transparentnost lokalne uprave. Međutim, reč je o pojedinačnim akcijama, iza kojih ne stoji šira državna, nacionalna politika ili program, što bi osiguralo da reforme u pravcu transparentnosti u lokalnim samoupravama budu održive i trajne. Prosečan LTI rezultat srpskih gradova i opština je ostao nepromenjen od 2015. do 2019. (40 od mogućih 100), ali većina opština se pomerila na gore ili na dole na tabeli. Ovo istraživanje takođe pokazuje da jednom postignuti nivo transparentnosti ni u kom slučaju nije garancija održive dobre prakse.

Samo 8 od 145 opština/gradova ima rezultat veći od 60, pa su potrebni značajni i kontinuirani napor za poboljšanje i održavanje transparentnosti, čak i među najboljim opštinama. Bolji rezultati zabeleženi su u oblastima u kojima je transparentnost jasno propisana zakonima. Stoga bi uvođenje više zakonskih obaveza od strane centralnih organa vlasti sigurno doprinelo transparentnosti lokalnih uprava. Međutim, bez obzira na zakonske odredbe, posvećenost lokalnih vlasti otvorenosti je ključna odrednica njihove transparentnosti, posebno ako se ima u vidu da centralna vlada ne iskazuje volju da efikasno nadgleda sprovođenje zakonskih odredbi. Na primer, u nekim oblastima, čak iako postoji zakonska obaveza objavljivanja dokumenata, značajan broj opština nije ispunio tu dužnost, kao što je slučaj sa Zakonom o javnim preduzećima.

5

Ovaj ciklus istraživanja zabeležio je neke pozitivne promene ili novitete koje bi takve promene mogle doneti u budućnosti. Više lokalnih lokalnih samouprava objavljuje građanski budžet, uočen su dobri primeri sveobuhvatnih internet stranica ili čak zasebnih sajtova sa podacima o budžetu ili javnim nabavkama. Više od polovine lokalnih samouprava usvaja Lokalne antikorupcijske planove (LAP). Potpuna primena LAP-a takođe bi doprinela povećanju LTI, jer se koncept LAP u velikoj meri oslanja na transparentnost kao mehanizam za sprečavanje korupcije.

Većina negativnih nalaza identifikovanih u LTI 2015 idalje postoji: neredovno ažuriranje Informatora o radu ili neobjavljivanje svih obaveznih podataka; nedostatak informacija o postupcima donošenja odluka i nedostatak informacija o nekretninama i drugoj opštinskoj imovini.

Metodologija

Indeks transparentnosti lokalne samouprave (LTI) je oruđe za merenje i ocenjivanje transparentnosti i rangiranje opština i gradova, koje je osmislila organizacija Transparentnost Srbija.³ TS ju je prvi put primenila 2015. godine, kada je ocenjeno 168 gradova. Istraživanje je ponovljeno na malom uzorku od 15 opština i gradova, dve godine kasnije, 2017.

TS je od 2015. ukazivala da bi redovno sprovođenje ovog istraživanja omogućilo poređenje aktuelnih rezultata između gradova i opština, praćenje njihovog napredovanja ili nazadovanja tokom dužeg vremenog perioda i utvrđivanje „uskih grla“ transparentnosti. To bi takođe moglo inicirati izmene u propisima i praksi u oblastima koje su problematične u velikom broju JLS. Pored toga, kontinuirano praćenje podstiče kompetitivnost među JLS, što se potvrdilo u dva prethodna ciklusa. Stoga TS izražava veliko zadovoljstvo što će LTI biti sproveden u naredne tri godine,⁴ što će sigurno doprineti ne samo ocenjivanju nivoa transparentnosti, već i njegovom poboljšanju.

Prema metodologiji TS, indeks transparentnosti se izračunava kao zbir poena dobijenih na osnovu odgovora na indikatorska pitanja i kreće se u rasponu od 0 do 100. Ove godine korišćeno je 95 indikatora (indikatorskih pitanja). Negativan odgovor donosi 0 bodova, a pozitivan 1 ili 2. Naime, pitanja koja se odnose na pet najvažnijih indikatora transparentnosti („osnovni indikatori“) donose 2 poena za pozitivan odgovor i 0 za negativan, dok preostalih 90 donose 1 ili 0 poena.

6

Odgovori na indikatorska pitanja su prikupljeni pregledanjem zvaničnih internet prezentacija gradova, opština i gradskih opština. Drugi metod je bio direktan uvid, posećivanjem svih uslužnih centara i prostorija uprave. Treća grupa izvora su bili odgovori JLS po zahtevima za pristup informacijama od javnog značaja. Četvrta grupa izvora su pribavljeni podaci od drugih organa (Poverenik za informacije od javnog značaja, Agencija za borbu protiv korupcije). Rangiranjem je obuhvaćeno ukupno 145 gradova i opština i 25 gradskih opština. Nije obuhvaćena jedino gradska opština Petrovaradin (grad Novi Sad), jer nije funkcionisala kao opština, kada je istraživanje započelo.⁵ U daljem tekstu ovog izveštaja, za sva mesta, uključujući i gradske opštine, koje formalno-pravno to nisu, povremeno će se koristiti zajednički naziv - jedinice lokalne samouprave (JLS).

Sto četrdeset i pet (145) gradova i opština je rangirano zajedno, dok je 25 gradskih opština ocenjeno ali ne i rangirano, s obzirom na to da nemaju iste nadležnosti kao opštine, ali i da su u praksi pojedini indikatori neprimenljivi na neke gradske opštine. Naime, pojedine gradske opštine nemaju mesne zajednice, javne ustanove, ne dodeljuju imovinu u zakup i sl. Izračunavanje relativnog indeksa (u odnosu na stvarne nadležnosti i

³ Prilikom osmišljavanja LTI korišćena su slična ranija iskustva članica mreže Transparency International, posebno slovačkog ogranka, i organizacije GONG iz Hrvatske, čiju metodologiju je koristio i TI BiH.

⁴ TS je zaključila ugovor sa USAID-om o sprovođenju istraživanja u periodu 2019-2022

⁵ Novi Sad je promenio statut u martu 2019. i formalno ukinuo gradsku opštinu.

aktivnosti) značajno bi zakomplikovalo utvrđivanje LTI i nikada ne bi moglo da bude u potpunosti tačno sa metodološke tačke gledišta. Stoga smo odlučili da gradskim opštinama dodelimo 0 bodova kada god određene informacije nedostaju, čak iako u nekim slučajevima te opštine nisu imale dužnost, odnosno mogućnost da informacije dostave/objave. Stoga ne bi bilo poželjno porediti njihove indekse sa indeksima ostalih JLS. U većoj meri, poređenja su moguća među opštinama unutar istog grada. Međutim, i ovde bi trebalo biti oprezan. Čak i kada rade u sličnom pravnom okviru, opštine mogu raditi u veoma različitim okruženjima, a neki indikatori mogu biti irelevantni (npr. da li je opština osnovala svoje institucije ili ne). Stoga, za ocenjivanje transparentnosti gradskih opština najbolje je posmatrati trend svake pojedinačne nakon više ciklusa ocenjivanja po istovetnim indikatorima.

Kada se porede rezultati LTI 2019 sa LTI 2015, kada su poslednji put ocenjivani svi gradovi i opštine, treba imati u vidu da je TS menjala neka indikatorska pitanja. Razlog su bili nalazi i iskustva iz istraživanja, izmene propisa i uvođenje novih pravnih obaveza u vezi sa sprečavanjem korupcije i povećanjem transparentnosti. Naime, nakon istraživanja LTI 2015, istraživački tim je utvrdio da podaci za određene indikatore nisu dovoljno jasni ili da rezultati mogu biti interpretirani na različite načine, pa su neki indikatori modifikovani već za istraživanje na manjem uzorku opština sprovedeno 2016/2017. godine. Osim toga, usvajanje novih zakona u oblastima kao što su javna preduzeća, inspekcije, urbanističko planiranje, lokalni antikorupcijski planovi i lobiranje uticalo je na uvođenje novih relevantnih indikatora za LTI 2019.

7

U odnosu na LTI 2015, u ovogodišnjem istraživanju nepromenjeno je 77 indikatora (indikatorskih pitanja), a 2017. i 2019. dodato je po devet novih indikatora. Potpuni pregled indikatora korišćenih u LTI 2015 i 2019 i njihova vrednost (1 ili 2 boda) nalazi se u Aneksu 5 ovog izveštaja. Generalno, rezultati LTI 2019 ukazuju da su novi indikatori uticali na opšti rezultat, ali ne značajno. Naime, prosečan rezultat koji su JLS dobile u skladu sa indikatorima dodatim u LTI 2019 u poređenju sa LTI 2015 je 47.6% maksimalnog rezultata za ove indikatore, što je više nego prosečan rezultat u LTI 2019 (40). Međutim, kada se ponderira, ovaj uticaj bi mogao iznositi približno 1,5 od ukupnog rezultata.

U radu na prikupljanju podataka, istraživači Transparentnosti Srbija detaljno su pregledali internet sajtove svih 170 JLS. Potom je koordinator istraživanja, pre unošenja prikupljenih podataka u tabelu, ponovo pregledao sve označene izvore informacija. Međutim, kako bi se prevazišli eventualni propusti i sprečilo da pojedine JLS budu lošije ocenjene, svima su poslali dopisi sa listom nedostajućih informacija. To je bila prilika za JLS da dostave TS-u tačan link ka traženim informacijama, ako takve informacije postoje. Pre četiri godine na ove dopise je odgovorilo 74 JLS, njihovi veb sajtovi su ponovo pregledani i informacije verifikovane. Međutim, ako bi jedna JLS dostavila samo tvrdnju da informacije postoje na njenom veb sajtu, ali ne i jasan dokaz o tome, rezultat bi ostao nepromenjen. Ove godine 70 gradova, opština i gradskih opština je odgovorilo na vreme⁶, njihove primedbe su razmotrene, sajtovi ponovo pregledani i indeksi korigovani

⁶ Zbog kratkih rokova, iako dopisi nisu formalno bili zahtevi za slobodan pristup informacijama, TS je bila prinuđena da interno postavi rok (40 dana, do 6. maja) do kog će čekati dopise, pre zaključenja tabela. Po

u drugoj fazi verifikacije, a rezultati su izraženi u ovom finalnom izveštaju. Ove, kao i prethodnih godina, neke od JLS su koristile priliku da nove informacije postavе na vеbsajtove, što je rezultiralo poboljšanjem ocene. Neke su najavile da će to učiniti u narednom periodu, što bi trebalo da rezultira rastom indeksa u narednom istraživanju 2020. godine.

Poslali smo 170 dopisa gradovima, opštinama i gradskim opštinama, kako bi im bila pružena prilika da provere podatke iz prvog kruga istraživanja, kao i 850 zahteva za pristup informacijama od javnog značaja, kako bi se prikupili podaci za nekoliko indkatora. Dva seta podataka (340 zahteva) sadržali su pitanja u vezi sa javnim raspravama⁷ i javno-privatnim partnerstvima. Još 340 zahteva je poslato kako bi se prikupile dodatne informacije o sprovođenju postupaka vezanih za izbor direktora javnih preduzeća i javnih ustanova.

Takođe smo poslali svim opštinama jedan zahtev za pristup informacijama kao "prikriveni kupac". Prema ovom konceptu, umesto TS kao organizacije, zahtev je potpisan od strane pojedinačnog građanina, ostavljajući privatnu mail adresu za prijem odgovora. Ovim indikatorom nismo želeli da merimo transparentnost neke pojedinačne informacije, već da utvrdimo da li jedinice lokalne samouprave odgovaraju na zahtev građana jednako kao na zahtev organizacije, odnosno udruženja. Prijatno smo iznenađeni činjenicom da je 150 JLS odgovorilo na zahtev građana i dostavilo tražene informacije.

8

Treba naglasiti da rezultati nakon druge i konačne verifikacije **predstavljaju status transparentnosti u trenutku kada je verifikacija zaključena**. Trenutna transparentnost JLS, odnosno njihovih sajtova i prostorija uprave može se, dakle, razlikovati od statusa u trenutku objavljivanja ovog izveštaja.

Ono što, međutim, zabrinjava jeste broj JLS koje nisu odgovorile na zahteve za dostavljanje informacija u vezi sa određenim indikatorima. Ukupno 44 JLS (33 opštine ili grada i 11 gradskih opština) nije odgovorilo na najmanje jedan zahtev. Neke od njih su, međutim, odgovorile naknadno, uz odgovor na dopis u okviru druge faze verifikacije, pošto im je u dopisu ukazano da nismo primili njihov odgovor.

TS se nije žalila Povereniku, jer vreme potrebno za odlučivanje po žalbi verovatno prevazilazi rok za završetak istraživanja. Ukoliko nema odgovora niti direktnih dokaza o postojanju informacija⁸, rezultat je nula za taj indikator. Ovo je značajno gore nego u 2015-oj godini, kada 6 JLS nije odgovorilo.

zaključenju stigli su odgovori iz još četiri JLS – Čuprije, Kovačice, Kraljeva i Kanjiže. Izvesno je da bi LTI za ove JLS bili veći i njihov rang bolji da su odgovori stigli ranije.

⁷ U LTI postoji nekoliko indikatora koji se tiču javnih rasprava i transparentnosti informacija u vezi sa njima, Dodatni zahtevi se odnose na podatke koji treba da omoguće kvalitativnu ocenu nekih aspekata JR i to nije deo ovog ocenjivanja i rangiranja.

⁸ Na primer, ako je na sajtu nađen poziv na javnu raspravu o budžetu i/ili izveštaj sa javne rasprave, i bez odgovora iz JLS je jasno da je javna rasprava organizovana i moguće je upisati "1" za taj indikator.

Prilikom sakupljanja informacija sa veb prezentacija nije bilo većih problema sa dostupnošću sajtova. U nekoliko slučajeva, JLS su izradile nove prezentacije na kojima je veliki broj rubrika prazan (na šta je ukazano u dopisima). Jedan sajt je duže vremena bio nedostupan, ali smo, do okončanja prve faze istraživanja, uspjeli da ga pregledamo. U nekoliko slučajeva, utvrdili smo da paralelno funkcionišu dva zvanična sajta, nakon prelaska na novi domen. TS je u takvim situacijama pregledala samo nove prezentacije. Predstavnici TS su prešli više od 10.000 kilometara u ovom istraživanju, i obišli svih 170 JLS. Obišli smo opštinske uprave, preciznije, uslužne centre. Tako smo utvrdili stanje na licu mesta za 7 indikatora.

Prilikom obilaska prostorija JLS, u nekoliko navrata istraživači TS su se suočili sa sumnjičavošću zaposlenih u uslužnim centrima ili radnika obezbeđenja. Kako je istraživač trebalo da utvrdi šta građanin vidi i može da nađe, problem je nastajao kada su naši saradnici pokušavali da dokumentuju posmatrane situacije fotografisanjem oglasne table ili drugih dokumenata. Drugi problem nastajao je kada se istraživač predstavljao, pa mu je postavljano pitanje "ko mu/joj je dozvolio da istražuje u prostorijama opštine". U jednom slučaju, radnik obezbeđenja je zvao policiju; u drugom je insistirao da istraživača odvede do načelnice uprave. U jednoj opštini, član opštinskog veća je pretio otkazom portiru zato što je istraživač slikao oglasnu tablu, pa ga je portir zamolio da obriše fotografiju, "jer ima trudnu ženu".

Ipak, većina zaposlenih u lokalnim samoupravama sa kojima smo imali interakciju tokom istraživanja, su bili predusretljivi i uslužni.

Opšta zapažanja

Opšta ocena transparentnosti lokalne samouprave i perspektive za poboljšanje

Opšta zapažanja istraživača o stanju transparentnosti su ista kao ranije - transparentnost je veća u onim oblastima u kojima zakon eksplicitno propisuje obavezu objavljivanja informacija i sankcije za njeno kršenje. Tipičan primer za to su mnogobrojni dokumenti u vezi sa javnim nabavkama. Istovremeno, zakonska obaveza objavljivanja informacija ne znači uvek da će te informacije biti učinjene javno dostupnim. Iako Zakon o javnim preduzećima propisuje odgovornost i novčane kazne za neobjavljivanje podataka *na sajtu*, i dalje veliki broj lokalnih JP čak nema ni svoje sajtove.

Malobrojni su slučajevi preduzimanja mera za povećanje transparentnosti i sprečavanje korupcije koje nisu obavezne. Ono što, međutim, uliva nadu jeste činjenica da je **Model Lokalnog antikorupcijskog plana (LAP)** Agencije za borbu protiv korupcije predvideo niz mera i aktivnosti koje je TS predlagala prethodnih godina. Neke od tih mera se ocenjuju i u okviru LTI, kao indikatori⁹. Sve JLS će morati da usvoje svoje Lokalne antikorupcijske planove u skladu sa tim modelom, a više od polovine su to već učinile. Stoga će biti zanimljivo pratiti promene LTI u narednim godinama, sa posebnim naglaskom na mere (odnosno indikatore) predviđene LAP-om.¹⁰

10

Iako se u ovogodišnjem istraživanju beleži veći broj pozitivnih primera dobre pojedinačne prakse nego u LTI 2015, i dalje opstaju neke loše prakse, prvenstveno u vezi sa sadržajem i izgledom internet sajtova. To se odnosi na nedovoljno informacija o budžetu, nedostupne ili teško dostupne odluke lokalnih skupština i veća, nedovoljno informacija o upravljanju javnim preduzećima i neažurne informatore o radu. Osnovano se može očekivati napredak u narednim godinama, sa usvajanjem preporuka za sadržaj internet sajtova JLS, na kome rade eksperti angažovani u okviru USAID-ovog projekta "Government Accountability Initiative"¹¹ ili u okviru sličnih inicijativa Stalne konferencije gradova i opština.

⁹ Neke od predviđenih mera iz Modela LAP-a koje se podudaraju sa LTI indikatorima se tiču sadržaja internet sajtova, informatora o radu, informacija dostupnih u prostorijama uprave i uslužnim centrima, postupanja po zahtevima za pristup informacijama, regulisanja propisa i prakse u vezi sa radom skupština, budžeta, javnih rasprava, javnih preduzeća, itd.

¹⁰ TS preporučuje da se u narednom periodu izvrši analiza o podudaranju pojedinih mera predviđenih LAP-ovima sa indikatorima LTI. To bi obuhvatilo i analizu koje JLS su negativno ocenjene na tim indikatorima, i da li su, i u kom roku, LAP-ovima predvidele mere koje bi istovremeno značile pozitivnu ocenu za LTI indikator

¹¹ <https://www.usaid.gov/sr/serbia/fact-sheets/usaid-government-accountability-initiative>

Sistemske probleme i zapažanja

LTI 2019 pokazuje kako **nedostatak transparentnosti umanjuje mogućnosti da se prati rad i procenjuje odgovornost lokalne samouprave**. Sada se, na primer, dnevni red naredne sednice Skupštine može naći na manje od 60 sajtova, a odluke donete na sednicama na 34. To posebno brine u svetlu činjenice da službenog glasila grada/opštine, odnosno linka ka njemu, nema na sajtovima 55 lokalnih samouprava. U kombinaciji, kada nema transparentnosti kod ova dva indikatora, značajno je teže, ako ne i nemoguće pratiti propise koje usvaja JLS.

Finansijska transparentnost je još uvek problem, a **primena pravila budžetskog sistema nije obezbeđena**. Budžet za 2019. nije objavljen na sajtovima 34 JLS. Mnogi ne objavljuju budžete u mašinski čitljivom formatu ili bar u formatu koji omogućuje pretraživanje. Ohrabruje, s druge strane, to što je „građanski budžet“ objavljen na 60 posmatranih sajtova. Pre četiri godine mogao se naći samo na šest internet prezentacija. Sa novouvedenim obavezama organizovanja javnih rasprava o određenim pitanjima budžeta i obavezama u vezi sa otvorenom vladom, opravdano je očekivati napredak u godinama koje predstoje. Međutim, u ovom istraživanju utvrdili smo da je postojeća praksa „javnih rasprava“ o budžetu u nekim opštinama bila vrlo problematična. Nalazili smo primere da je obaveštenje o održavanju rasprave objavljeno jednog dana, javna rasprava (sa zainteresovanim stranama) je bila zakazana za sledeći dan, a rok za podnošenje pismenih predloga dan ili dva.

11

Dobra praksa utvrđena u ovom istraživanju je objavljivanje analitičkog plana rashoda „indirektnih budžetskih korisnika“ u okviru budžeta. Ako bi ova praksa bila široko rasprostranjena, to bi bio značajan doprinos transparentnosti, imajući u vidu da iz osnovnog opštinskog budžeta građanin može saznati samo podatke o ukupnoj vrednosti transfera iz budžeta ovim entitetima, ali nema podataka o njihovom sopstvenom prihodu i strukturi rashoda.

JLS ne ulažu dovoljno sistemskih napora na rešavanje sumnji na zloupotrebe u upravljanju javnim preduzećima i javnim ustanovama. Praksa imenovanja rukovodilaca ovih entiteta često se kritikuje, uz navode da je motivisana partijskom pripadnošću, umesto kompetentnošću pojedinaca. Međutim, nijedna JLS nije odlučila da se pozabavi tim problemom kroz povećanje transparentnosti. Slično tome, često se sumnja na partijsko (i prekomerno) zapošljavanje u javnom sektoru. Lokalne samouprave objavljuju broj zaposlenih u organima uprave. Broj zaposlenih kod indirektnih budžetskih korisnika može se naći u odgovarajućim tabelama budžeta nekih opština. To je napredak u transparentnosti, ali bilo bi još transparentnije prikazivati takve informacije na veb sajtu u uporednom tabelarnom formatu, uključujući ne samo zaposlene u upravi, već i u svim javnim institucijama i javnim preduzećima na lokalnom nivou uz poređenje aktuelnog stanja sa predviđenim brojem zaposlenih po sistematizacijama (na primer, Alesinac je imao takve tabele u 2012 i 2013 godini). Na direktno pitanje putem zahteva za pristup informacijama u vezi sa dostupnosti podataka o zaposlenosti, mnoge opštine su odgovorile da se maksimalan dozvoljen broj zaposlenih može naći u Službenom glasniku

za 2017 i 2018 godinu, ali nisu uložile napor da proaktivno objave takve podatke u lako dostupnom formatu, na sajtu.

Odsustvo sistemskog pristupa u obezbeđivanju transparentnosti je vidljivo u nekoliko grupa povezanih indikatora. Na primer, samo 23 JLS su objavile izveštaje o davanju imovine u zakup, iako su javni pozivi nađeni na sajtovima čak 131 opštine i grada. Slično tome, postoji znatno više javnih konkursa, poziva i oglasa na sajtovima, nego izveštaja i odlukama za te konkurse i pozive.

Najbolji način za obezbeđivanje proaktivne transparentnosti u pravnom sistemu Srbije je objavljivanje tačnih i sveobuhvatnih Informatora o radu. Međutim, čak 15 godina nakon početka primene Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, **Informatori o radu uglavnom su lošeg kvaliteta**. Ovi dokumenti su često glomazni, sa nepotrebnim informacijama (poput kompletnih budžeta od pre nekoliko godina), sa ogromnim brojem nepretraživih slika (skeniranih dokumenata) umesto teksta ili tabela (tipičan primer su izveštaji o javnim nabavkama), sa podacima starim 5-6 godina, iako se u napomeni u samom Informatoru o radu navodi da su navodno "ažurirani". Dalje, lokalne samouprave unutar ovih dokumenata ne objavljuju informacije koje su već objavljene na drugim delovima veb stranice. U narednim godinama, razvoj Informatora o radu u kontekstu veb stranica JLS-a, zavisiće od primene Zakona o E-vladi usvojenog 2018. godine i eventualnih izmena Zakona o slobodnom pristupu informacijama. Prvi zakon i prateći podzakonski akti uopšteno regulišu sadržaj veb stranica državnih organa i predviđaju Informator kao njihov sastavni deo. Predviđene izmene Zakona o slobodnom pristupu informacijama bi povećale broj institucija koje bi morale objaviti takve dokumente (uključujući lokalna JKP) i obezbediti elektornske obrasce. Očekuje se da će sve ovo rezultirati manjim brojem grešaka u pripremi Informatora i boljom povezanošću s ostatkom sadržaja na veb stranicama. Međutim, takva pravila neće biti od koristi ako nema spremnosti da se pruži puna količina podataka odnosno da se podaci redovno ažuriraju.

Strukturu i održavanje veb sajtova bi trebalo značajno poboljšati. U okviru ovog istraživanja, identifikovali smo veliki broj JLS koje na svojim veb sajtovima imaju formalni okvir za povećanje transparentnosti na viši nivo (odgovarajuće podstranice/segmente), ali ne objavljuju podatke niti ažuriraju njihov sadržaj. Slično tome, baneri sa naslovnih strana često usmeravaju korisnike ka zastarelim informacijama starim nekoliko godina. Generalno, može se zaključiti da lokalne samouprave nemaju striktna pravila o tome šta će biti objavljeno u sekcijama „informacije“ i „vesti“ na veb sajtovima. Neke objavljuju informacije o događajima u gradu, veliki broj sportskih informacija o lokalnim klubovima, rasporede bogoslužjenja tokom verskih praznika i slične stvari. Zabeležen je slučaj da zvanična veb stranica JLS izgleda kao informativni medijski portal, sa dnevnim vestima iz zemlje i sveta. Takođe postoje dobri primeri odvajanja servisnih informacija od vesti o aktivnostima. Uprkos preporukama i smernicama (koje su sada takođe predviđene Vladinom Uredbom o uslovima za dizajn i održavanje veb stranica organa - Službeni glasnik 10/18), lokalne samouprave i dalje koriste različite domene za svoje veb prezentacije – mogu se naći .rs (u najvećem broju slučajeva), ali i org, gov.rs, co.rs i .info.

Format i izgled objavljenih informacija predstavljaju problem, čak i kada su podaci generalno transparentni. Na primer, identifikovali smo nekoliko modela uređivanja stranice posvećene javnim nabavkama koje bi mogle poslužiti kao pozitivan za sve JLS. Nažalost, postoje i veb sajtovi na kojima su sve informacije o javnim nabavkama poredane hronološki, tako da su novi pozivi pored starih odluka, obaveštenja i odgovora na pitanja, svi pomešani. U takvim slučajevima, nazivi datoteka predstavljaju dodatni problem, jer često ne ukazuju na koju javnu nabavku se dokument odnosi. U vezi sa tim kao dobra praksa su identifikovani posebni lokalni portal posvećeni javnim nabavkama JLS, ali i posebni portali ili veb stranice posvećene budžetu, urbanističkom planiranju, propisima i administrativnim procedurama.

E-registri su korisni. Korisni su ne samo zbog „lakoće za upotrebu“ i pretraživanja, već i za pružanje veće količine informacija. Na primer, zabeleženo je svega nekoliko slučajeva da se na sajtu objavljuju rokovi za rešavanje zahteva i predmeta, a da to nije sadržano u elektronskom registru administrativnih postupaka. Takve informacije mogu se naći tamo gde zakon nalaže objavljivanje (npr. u oblasti planiranja i izgradnje). Detaljan opis nadležnosti, obavezni obrasci, obaveštenja građana o tome ko je zadužen za određene postupke nalaze se na brojnim veb sajtovima (često i u Informatorima o radu). Međutim, podaci o rokovima uglavnom su izostavljeni.

Transparentnost se ne smatra uvek korisnom, već dodatnim teretom. Na primer, u direktnim kontaktima sa istraživačima, neki predstavnici JLS su tvrdili da nije potrebno objavljivati detalje o uslugama koje pružaju građanima, jer „čak i kada postoje takve informacije, građani ih retko čitaju i uvek pitaju“. Slično tome, pronađeno je nekoliko izveštaja sa javne rasprave, u kojima se navodi da niko nije prisustvovao. To ukazuje na širi problem - nedostatak poverenja u mehanizme participacije i njihovu efikasnost. Sa druge strane, zaposleni u lokalnim samoupravama sa kojima su istraživači bili u kontaktu, izrazili su želju za boljim regulisanjem ovih oblasti, ali su se žalili na nedostatak kapaciteta.

Količina informacija je značajno veća na sajtovima nego u prostorijama JLS, što nije uvek opravdano. Istraživači su otkrili samo u nekoliko slučajeva da lokalne samouprave na licu mesta obaveštavaju građane o njihovim pravima i načinima ostvarivanja njihovih prava (procedure, rokovi, potrebna dokumentacija). Takva vrsta informacija se ne nalazi na oglasnim tablama. Neke opštine su izdale brošure, ali one su često nepotpune. Iz kontakata istraživača sa zaposlenima tokom posete prostorijama lokalne samouprave stiče se utisak da je korupcija tabu tema. Nema informacija čak ni o načinima za prijavljivanje takve pojave. Zaposleni u opštinama su opušteni kada odgovaraju na pitanja, ali kada se pominju mehanizmi prijavljivanja korupcije, oni odmah tvrde da „nije u njihovoj nadležnosti“ da odgovore na takvo pitanje. Kako bilo, korupcija se ne prijavljuje. S druge strane, građani se žale na navodne nepravilnosti u radu državnih službenika, obično kad misle da su im interesi ugroženi u vezi sa upravnim postupcima.

Mogućnosti za saradnju sa građanima nisu dovoljno iskorišćene. Postoje inovativni mehanizmi saradnje koji mogu biti od koristi i građanima da ispune svoje potrebe, a administraciji da izvrši svoju ulogu. Tako, na nekoliko veb sajtova postoje mehanizmi

„građanskih inspektora“ za prijavljivanje komunalnoj inspekciji, kršenje propisa od strane drugih građana ili poslovnih subjekata.

Objavljene informacije su nepotpune. Na primer, građani mogu da nađu u Informatoru o radu navođenje zakonske odredbe da su sednice skupštine javne i da predsednik skupštine odlučuje o odobravanju svakog pojedinačnog zahteva za prisustvo sednici, na osnovu navedenih kriterijuma. Međutim, ne postoje informacije o tome kako i kome se građani mogu obratiti da se prijave ili da dobiju informacije o vremenu i mestu sednice ili njihovom ishodu.

Rezultati JLS u pojedinim oblastima istraživanja

Pregled

Transparentnost je veća u onim većim oblastima u kojima zakon eksplicitno propisuje obavezu objavljivanja informacija i sankcije za njeno kršenje. Tipičan primer za to su mnogobrojni dokumenti u vezi sa javnim nabavkama. Istovremeno, zakonska obaveza objavljivanja informacija ne znači uvek da će te informacije biti učinjene javno dostupnim. Iako Zakon o javnim preduzećima propisuje odgovornost i novčane kazne za neobjavljivanje podataka *na sajtu*, i dalje veliki broj lokalnih JP čak nema ni svoje sajtove.

Malobrojni su slučajevi preduzimanja mera za povećanje transparentnosti i sprečavanje korupcije koje nisu obavezne. Ono što, međutim, uliva nadu jeste činjenica da je **Model Lokalnog antikorupcijskog plana (LAP)** Agencije za borbu protiv korupcije predvideo niz mera i aktivnosti koje je TS predlagala prethodnih godina. Neke od tih mera se ocenjuju i u okviru LTI, kao indikatori. Sve JLS će morati da usvoje svoje Lokalne antikorupcijske planove u skladu sa tim modelom, a više od polovine su to već učinile. Stoga će biti zanimljivo pratiti promene LTI u narednim godinama, sa posebnim naglaskom na mere (odnosno indikatore) predviđene LAP-om.

15

Iako se u ovogodišnjem istraživanju beleži veći broj pozitivnih primera dobre pojedinačne prakse nego u LTI 2015, i dalje opstaju neke loše prakse, prvenstveno u vezi sa sadržajem i izgledom internet sajtova. To se odnosi na nedovoljno informacija o budžetu, nedostupne ili teško dostupne odluke lokalnih skupština i veća, nedovoljno informacija o upravljanju javnim preduzećima i neažurne informatore o radu. Osnovano se može očekivati napredak u narednim godinama, sa usvajanjem preporuka za sadržaj internet sajtova JLS, na kome rade eksperti angažovani u okviru USAID-ovog projekta "Government Accountability Initiative" ili u okviru sličnih inicijativa Stalne konferencije gradova i opština.

Sada se, na primer, dnevni red naredne sednice Skupštine može naći na manje od 60 sajtova, a odluke donete na sednicama na 34. To posebno brine u svetlu činjenice da službenog glasila grada/opštine, odnosno linka ka njemu, nema na sajtovima 55 lokalnih samouprava.

Budžet za 2019. nije objavljen na sajtovima 34 JLS. Ohrabruje, s druge strane, to što je „građanski budžet“ objavljen na 60 posmatranih sajtova. Pre četiri godine mogao se naći samo na šest veb sajtova.

Nijedna JLS nije objavila kompletnu dokumentaciju iz procedure izbora direktora JP, a samo tri JLS su objavile dokumente koji mogu da obezbede relativno visok nivo transparentnosti. Samo 23 JLS su objavile izveštaje o davanju imovine u zakup, iako su javni pozivi nađeni na sajtovima čak 131 opštine i grada.

Kao i u prethodnim istraživanjima, najbolje ocene opštine i gradovi beleže u oblasti **javnih nabavki**. Između 148 i 160 JLS imaju pozitivan rezultat po tri indikatora iz ovog segmenta. Kao što je već napomenuto, jedini razlog za to je zakonska obaveza objavljivanja najrelevantnijih dokumenata na veb sajtu.

Važno je napomenuti da **niske ocene** u određenim kategorijama **ne znače nužno da u nekim oblastima ima korupcije**. Slično, **pozitivne ocene ne garantuju da korupcije nema**. Transparentnost je samo mehanizam za lakše otkrivanje ili sprečavanje korupcije; konačni uspeh ovih mehanizama zavisi od mnogih drugih faktora. Isto tako, nizak LTI ne znači nužno da je neka opština korumpiranija od druge koja ima viši LTI, i obrnuto. Činjenica je da nizak LTI treba da "upali lampicu" kod javnosti, ali i lokalne administracije i rukovodstva, dok visok LTI znači da će koruptivno ponašanje biti teže prikriti i lakše otkriti.

Lokalne samouprave su takođe bile relativno uspešne u LTI u oblasti „**slobodnog pristupa informacijama**“. Naime, dve trećine JLS su ispunile **obavezu da obaveštavaju građane o tome kako da podnesu zahteve**. Ipak, i u ovoj oblasti postoje ogromni problemi, jer **tri četvrtine opština nije poštovalo rokove** za blagovremeno postupanje po zahtevima za informacijama u prethodnoj godini, a **30% nije postupilo po svim odlukama Poverenika** da dostave informacije.

Treći rezultat, u proseku, bio je u kategoriji budžeta, gde su JLS osvojile gotovo polovinu mogućih bodova. Iako su trenutni opštinski budžetski dokumenti obično dostupni na veb stranici, u većini slučajeva u pretraživom formatu, **rezultati se lošiji kada je u pitanju dostupnost podataka o realizaciji budžeta**, gde je samo jedna trećina JLS objavila one izveštaje koje moraju da dostave Ministarstvu finansija. Međutim, ohrabruje činjenica da je **neki oblik javne rasprave o budžetu održan u dve trećine JLS**.

Objavljivanje i ažuriranje „Informatora o radu“ pokazalo se ozbiljnim izazovom za JLS u 2019. Čak i ako je skoro 60% njih objavilo Informator na Internetu i ažuriralo ga tokom poslednja tri meseca, samo trećina njih je objavila dve vrste obaveznih informacija koje su posmatrane u okviru LTI. Ovo potvrđuje nalaze prethodnih istraživanja TS-a o neusklađenosti Informatora o radu sa važećim propisima.

Još **veći problem za transparentnost od gradske uprave i skupštine su lokalna javna preduzeća i ustanove**. Većina JLS (oko 70%) otvorila je posebne sekcije na svojim veb sajtovima za JP i JU, pravna lica koja JLS osniva i nadgleda, i to je dobra praksa. Javni konkursi za direktore sprovedeni su 70% slučajeva za JP, a u samo 57% za JU. Međutim, dokumenata iz procesa izbora direktora koja bi zadovoljila odgovarajući nivo transparentnosti (zapisnici sa sednica komisija za izbor direktora i sl) gotovo da nema na veb stranicama JLS. Unutrašnja transparentnost ovih institucija je veoma slaba; njihovi akti sistematizacije su mogu naći na veb sajtovima 11% posmatranih javnih preduzeća i 7,5% posmatranih javnih ustanova. **Čak su i podaci o broju zaposlenih sakriveni** u 95% javnih preduzeća i u 80% ostalih javnih ustanova. Planovi o radu i izveštaji su takođe slabe tačke gledano sa aspekta transparentnosti, a situacija je opet bolja sa javnim preduzećima (otprilike jednu četvrtinu objavljenih) nego u javnim ustanovama koje rade

u oblasti kulture, sporta, socijalne zaštite itd. (10%), verovatno kao predmet strožijih zakonskih pravila koja se primenjuju na javna preduzeća. Cenovnici usluga dostupni su u u 46% slučajeva, ali o tim cenama se raspravljalo sa javnošću preko savetodavnog tela (predviđenog Zakonom o zaštiti potrošača) samo u 13% JLS.

Kada su u pitanju javne rasprave, **samo 60% JLS je objavilo informacije o nekim raspravama održanim u poslednjih 12 meseci.** Međutim, samo petina njih objavila je izveštaj o javnoj raspravi koji sadrži podatke o pristiglim predlozima građana i razlozima za prihvatanje/odbijanje tih predloga. Još veći je nesrazmera između najavljenog davanja u zakup opštinske imovine i objavljenih informacija o ishodu te najave. Učinak je nešto bolji kada je u pitanju objavljivanje informacija o raspodeli opštinskih sredstava za medije i projekte OCD.

Kada je u pitanju **odnos između opštine i građana**, skoro sve JLS objavljuju informacije o radnom vremenu. **JLS takođe u velikoj meri poštuju obavezu objavljivanja inspeksijskih kontrolnih lista** (objavljuju se u više od 80% opština). Međutim, građani mogu lako naći kontakt podatke svojih odbornika u lokalnoj zajednici, informacije o prisustvu sednicama lokalne skupštine ili o mogućnostima za zakazivanje sastanka sa gradonačelnikom u samo 50% opština. Jedna petina JLS je procenila zadovoljstvo građana uslugama tokom poslednje četiri godine, a sličan procenat pruža mogućnost da se lično ili na veb stranici prijave nepravilnosti u radu. Još veći problem za građane predstavlja činjenica da samo 5,5% JLS objavljuje rokove za izdavanje dokumenata u servisnim centrima ili prostorijama administracije, a samo 9% omogućava pristup statusu predmeta na veb sajtu. Gradonačelnici su često vidljivi u lokalnoj štampi, ali samo 15% njih održava redovne konferencije za štampu na mesečnom nivou.

17

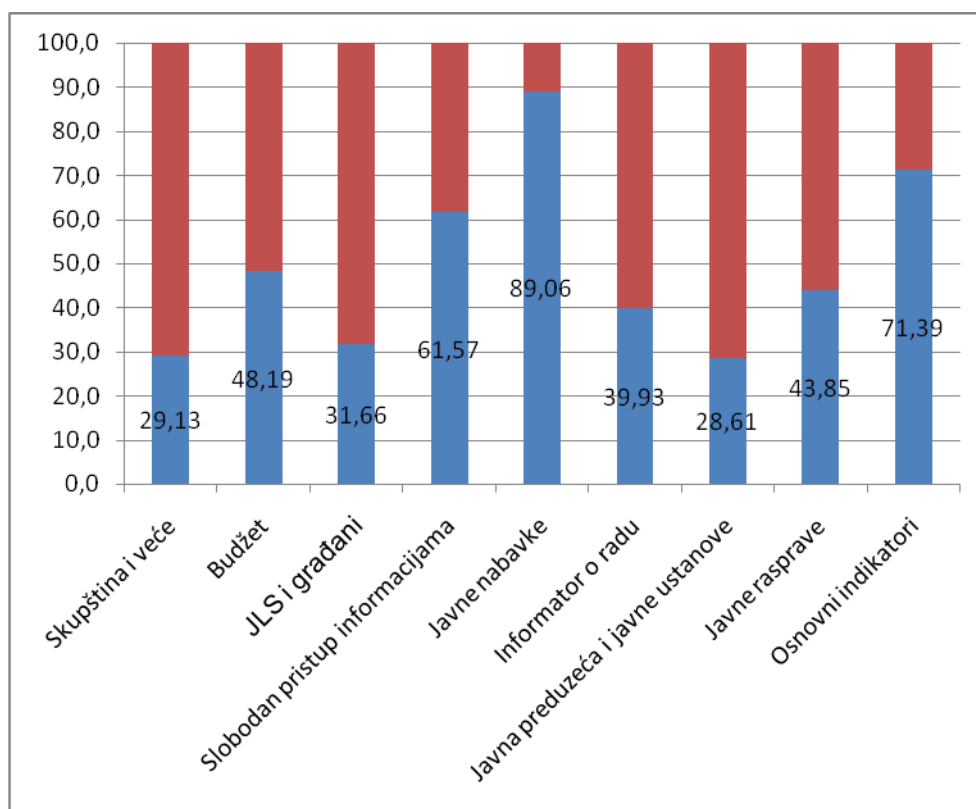
Čak ni dnevni red sledeće sednice skupštine nije vidljiv u dve trećine JLS, dok su rezultati glasanja i podneti amandmani dostupni u manje od 10% slučajeva. Pored toga, samo polovina njih uz objavljeni dnevni red objavljuje i nacрте dokumenata o kojima će se raspravljati na sednici lokalnog parlamenta. Odluke gradskih/opštinskih veća su dostupne samo u 11% JLS, a odluke skupština dostupne su u nešto više od 20%.

Što se tiče ostalih, nekategorizovanih indikatora, **JLS su bile najuspešnije** kada je u pitanju **objavljivanje strategije lokalnog razvoja** (dve trećine). Akt sistematizacije opštinske uprave je bio dostupan u 57% JLS. **Nije bilo nikakve aktivnosti kada je u pitanju Savet za primenu Etičkog kodeksa javnih službenika**, čak i ako takvi kodeksi postoje skoro 15 godina. Etički kodeks za državne službenike bio je dostupan na veb sajtu u trećini slučajeva. **Preventivni antikorupcijski dokumenti**, iako obavezni za sve JLS, **pronađeni su u 54% slučajeva (plan integriteta) i 41% (lokalni antikorupcijski plan).** **Prostorni i urbanistički planovi se uglavnom objavljuju** na veb stranici (80%, 67%), ali **informacije o opštinskoj imovini koja je iznajmljena drugim subjektima nisu dostupne.**

Važno je napomenuti da **loši rezultati** u nekim kategorijama **ne moraju nužno značiti i da je korupcija raširena** u tim oblastima. Slično tome, **dobri rezultati nikako ne garantuju da nema korupcije.** Transparentnost je samo mehanizam za lakše otkrivanje ili sprečavanje korupcije; konačan uspeh ovih mehanizama zavisi i od mnogih drugih

faktora. Takođe, nizak rezultat LTI ne znači nužno da je opština korumpiranija od druge koja ima viši LTI i obrnuto. Činjenica je da bi nizak LTI trebao „probuditi javnost“, kao i lokalnu upravu i menadžment, dok visoki LTI znače da će koruptivno ponašanje biti teže prikriti i lakše ga je otkriti.

Grafikon br. 1: Procenat uspeha JLS po oblastima



Legenda:

“Osnovni indikatori” se odnose na indikatore iz različitih kategorija koji nose 2 boda.

“Uspeh” se odnosi na procenat od maksimalnih mogućih bodova koje su JLS mogle da dobiju za indikatore u određenoj kategoriji (plavo), dok ostatak kolona predstavlja procenat od maksimalnih bodova koje JLS nisu dobile.

Oblasti istraživanja

Pregled

LTI indikatori podeljeni su u sedam kategorija, oblasti. Devet indikatora nije grupisano, jer se tiču specifičnih pitanja, kao što su lokalni antikorupcijski planovi, etički kodeksi, urbanistički planovi itd. Među tih sedam kategorija, najbolji rezultat je postignut u oblasti javnih nabavki (89% od maksimalnog rezultata). Između 148 i 160 JLS je imalo pozitivan rezultat po tri indikatora u ovom segmentu.

Kao što je već napomenuto u ovom izveštaju, ovaj rezultat je posledica jasnih zakonskih obaveza u toj oblasti i činjenice da su lokalne samouprave dužne da objavljuju informacije na portalu javnih nabavki, te da su predviđene kazne za nepoštovanje zakona. Međutim, u svim takvim slučajevima kada se indikatori odnose na nešto što je zakonska obaveza, i uz visoke prosečne ocene, to takođe znači da postoje opštine i gradovi **koji krše zakon**.

Pored javnih nabavki, lokalne samouprave su u proseku prikupile više od polovine mogućih maksimalnih bodova, samo u oblasti slobodnog pristupa informacijama, a blizu polovine mogućih bodova u kategoriji budžeta.

Tabela br. 1: Postignuti uspeh JLS u različitim oblastima

19

Oblast	Skupština i veće	Budžet	JLS i građani	Slobodan pristup informacijama od javnog značaja	Javne nabavke	Informator o radu	Javna preduzeća i ustanove	Javne rasprave
Prosečni rezultat	5.24	7.23	5.38	3.69	3.56	1.60	4.29	3.07
Maksimalni rezultat	18	15	17	6	4	4	15	7
% maks. rezultata	29.13	48.19	31.66	61.57	89.06	39.93	28.61	43.85

*Legenda: Rezultat 0 do maksimalnog mogućeg rezultata za određenu kategoriju
Potpuna lista indikatora po oblastima(kategorijama) je u aneksima.*

Kada je reč od javnim raspravama, javnim konkursima i informatorima o radu, rezultat je blizu ukupnog proseka (40). S druge strane, rezultat je bio lošiji u kategorijama „JLS i građani“, „skupština i veće“ i „javna preduzeća i javne ustanove“.

Kada su u pitanju pojedinačni indikatori, samo u dva od ukupno 95, gradovi i opštine su se istakli, odnosno više od 90% ih je pozitivno ocenjeno. S druge strane, na četiri indikatora, sve JLS u Srbiji su zaradile nulu.

Javne nabavke

Oblast „**Javne nabavke**“ je generalno najbolja, 121 JLS imala maksimalan rezultat - četiri poena. Međutim, treba imati u vidu da je ovaj nalaz ograničen samo na dostupnost odabranih dokumenata vezanih za nabavku, jer analiza ne obuhvata procenu samih procesa nabavke.

Najtransparentnije informacije

Lokalne samouprave imaju odvojene rubrike na svojim veb sajtovima, posvećene javnim nabavkama u 94,48% slučajeva. Naime, Zakon o javnim nabavkama iz 2012. godine obavezao je lokalne samouprave da takve informacije objavljuju na sajtu, to je lako učiniti, a istovremeno predstavlja dobru praksu.

Veoma visok prosečni rezultat za indikator „Da li su podaci o javnim nabavkama objavljeni na veb sajtu u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (konkursi, dokumentacija, izmene, pitanja i odgovori...)“ - 87% - istovremeno ukazuje na to da je čak 13% gradova i opština **zapravo prekršilo Zakon o javnim nabavkama**.

Slobodan pristup informacijama

Lokalne samouprave su se relativno dobro snašle i u oblasti „slobodnog pristupa informacijama“, pošto su u dve trećine slučajeva ispunile obavezu informisanja građana o tome kako da podnesu zahteve, a dobro su ocenjene i za odgovaranje na zahteve. Ipak, i u ovoj oblasti postoje ogromni problemi, jer tri četvrtine opština nije poštovalo rokove za blagovremeno odgovaranje na zahteve u prethodnoj godini, a 30% nije poštovalo sve odluke Poverenika u vezi sa pružanjem informacija.

U kategoriji „**Slobodan pristup informacijama od javnog značaja**“ su zabeleženi veoma dobri pojedinačni rezultati - maksimalan rezultat šest imaju tri JLS: Trstenik, Blace i Kikinda, a veoma dobar rezultat pet zabeležili su Negotin, Petrovac, Indija i još neke, među kojima je zanimljiv primer opštine Medveđa, čiji je ukupan rang 134.

Najtransparentnije informacije

Iznenadjujuće je dobar rezultat da su opštine dostavile „običnom građaninu“ tražene informacije na zahtev u 90% slučajeva. Imajući u vidu da zahtev upućen u svrhu ovog istraživanja nije potpisan od strane TS, već od strane običnog građanina, stopa postupanja je bila mnogo bolja od očekivane.

Kako se transparentnost nikada ne može u potpunosti osigurati proaktivnim objavljivanjem informacija, od suštinske važnosti za JLS je da obezbede pristup dokumentima i kroz zahteve za slobodan pristup informacijama od javnog značaja. Moguće je da u nekim slučajevim pristup neće biti omogućen, iz razloga predviđenih u Zakonu u slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja. U tim slučajevima, pitanje bi trebalo rešiti u postupku po žalbi, pred Poverenikom za informacije od javnog značaja. Proučavali smo postupanje JLS sa konačnim Poverenikovim odlukama i otkrili više od 70% onih koji su ispunili svoju zakonsku obavezu u svim slučajevima. Međutim, procenat onih koji su propustili da to učine je zabrinjavajući.

Osnovni uslov, neophodan da bi se omogućila primena Zakona o slobodnom pristupu informacijama, ispunilo je 86,21% lokalnih samouprava. Naime, taj procenat JLS je obavestio posetioce sajtova o tome kako da podnesu zahtev za slobodan pristup informacijama.

21

Budžet

Rezultati u kategoriji „budžet“ su u proseku na trećem mestu, gde su JLS zaradile gotovo polovinu svih mogućih bodova. Iako je trenutna budžetska dokumentacija uglavnom dostupna na veb stranici, u većini slučajeva u pretraživom formatu, situacija je značajno gora kada je u pitanju dostupnost podataka o realizaciji budžeta, gde je samo 1/3 JLS objavila barem izveštaje koje inače moraju da podnesu Ministarstvu finansija. Revizorski izveštaji su objavljeni u manje od 20% slučajeva. Međutim, ohrabruje činjenica da je neki oblik javne rasprave o budžetu održan u dve trećine lokalnih samouprava.

U kategoriji „**Budžet**“, opština Veliko Gradište ima maksimalni rezultat 15. Vrlo dobro rangirane, sa rezultatom 13, su Užice, Paraćin, Temerin, Bosilegrad, Krupanj, Nova Varoš, Piroć i Ljubovija. Dobre rezultate imaju i Tutin i Žabalj, čiji je ukupan rang 97, odnosno 92.

Najtransparentnije informacije

Najvažniji „zakon“ za gradove, njihov budžet, bi trebalo da bude dostupan na veb stranicama JLS. Tražili smo jasno određene informacije o budžetu, u formi posebnog banera, veb stranice, sekcije, dokumenta. Kao pozitivan indikator nije bodovano postojanje na sajtu službenog glasila u kome je objavljen budžet ili linka ka njemu jer je ovo ocenjivano kao zaseban indikator. Skoro četvrtina JLS nije imala objavljen ovakav budžet, na način vidljiv za posetioce veb stranice.

Budući da su budžetske odluke opština veliki dokumenti, od suštinske važnosti je da se obezbede informacije o budžetu u mašinski čitljivom ili barem pretraživom formatu na veb sajtu, kako bi zainteresovani mogli da traže, procene i uporede podatke kako žele. To je takođe u skladu sa nedavno usvojenim zakonodavstvom o E-upravi, zalaganjem Vlade za inicijativu otvorene vlade i tekućom inicijativom za otvorene podatke. Trenutno je budžet dostupan u mašinski čitljivom formatu tj. u MS Excel fajlovima ili barem u pretraživom formatu u 69% slučajeva, dok ostali objavljuju nepretražive PDF dokumente ili uopšte nemaju objavljen budžet.

Netransparentne oblasti

Kada je reč o izvršenju budžeta, što je ključna informacija u vezi sa odgovornošću lokalnih vlasti, nivo transparentnosti je i dalje vrlo nizak. U gotovo svim slučajevima nema mesečnih izveštaja o prihodima i rashodima. Ponekad se organizuju javne rasprave o budžetu u procesu njegove pripreme, ali izveštaj o toj aktivnosti uglavnom nedostaje. Nivo usklađenosti sa standardom objavljivanja i razmatranja revizije godišnjeg budžeta na skupštinskoj sednici u prethodnih 12 meseci je iznenađujuće nizak (17.93%).

Informator o radu

Objavljivanje i ažuriranje „Informatora o radu“, mehanizma za proaktivno informisanje građana od 2005. godine, predstavljalo je ozbiljan izazov za LSG i u 2019. Čak i ako je skoro 60% objavilo Informator o radu na internetu i ažuriralo ga tokom poslednja tri meseca, samo trećina njih objavila je dve vrste obaveznih informacija uključenih u LTI. Ovo potvrđuje nalaze prethodnih istraživanja TS-a o neusklađenosti Informatora o radu sa smernicom Poverenika za izradu i objavljivanje informacija o radu državnog organa.

Pojdinačni primeri dobre prakse su zabeleženi i u oblasti „**Informator o radu**“, gde nekoliko opština imaju maksimalan rezultat 4, a među opštinama sa rezultatom 3 je i Opovo čiji je ukupan rang 108.

Najtransparentnije informacije

Veoma dobar rezultat (87%) kada je u pitanju ažuriranje poglavlja o javnim nabavkama u Informatoru o radu je istovremeno znak problema. Naime, više od 13% JLS nisu ažurirale ove informacije više od jedne godine, dok **Zakon čini obaveznim objavljivanje, odnosno ažuriranje informacija** barem na mesečnom nivou (Poverenikove Smernice za izradu Informatora o radu).

Javne rasprave i javni konkursi

Kada su u pitanju javne rasprave, više od 60% lokalnih samouprava je objavilo informacije o nekim raspravama održanim u prethodnih 12 meseci. Međutim, to je još uvek daleko od potpunog konsultativnog procesa. Naime, samo petina njih je objavila izveštaje o javnim raspravama, koji sadrže informacije o predlozima pristiglim od strane građana i razloge za prihvatanje / odbijanje tih predloga. Još veći je nesrazmer između informacija sa najavama davanja u zakup opštinske imovine i objavljenih informacija o ishodu tih najava odnosno postupaka. Situacija je znatno bolja kada je u pitanju objavljivanje informacija o raspodeli sredstava za medije i projekte OCD-a, gde smo pronašli i najave i rešenja u više od 60% slučajeva.

U ovoj kategoriji, dve opštine - Paraćin i Krupanj - imaju maksimalan rezultat 7, Senta, Leskovac, Vrnjačka Banja i još nekoliko JLS imaju veoma dobar rezultat 6, a među veoma dobro rangiranim opštinama čiji je rezultat 5 je opština Brus, čiji je ukupan rang 101.

Najtransparentnije informacije

JLS u velikom procentu, redovno objavljuju poziv za davanje u zakup javne imovine (86.90%) na svojim veb stranicama. Teoretski je moguće da ostale JLS nisu imale takve aktivnosti u skorijem periodu, ali to nije baš verovatno, imajući u vidu da su neki gradovi srednje veličine zaradili nula poena u ovoj kategoriji.

23

Netransparentne oblasti

Izveštaj sa javnih rasprava uglavnom ne sadrži informacije o predlozima građana i razlozima za usvajanje ili odbijanje.

Izveštaji o zakupu poslovnih prostorija i poljoprivrednog zemljišta se retko objavljuju na sajtu, iako je razumno verovati da većina JLS ima takve ugovore o zakupu.

Dok sve JLS raspodeljuju deo svojih budžeta nevladinim organizacijama koje sprovedu projekte od javnog interesa, malo njih objavljuje izveštaje o realizaciji istih.

U Srbiji ne postoji zakonska obaveza opštinske uprave da izradi svoj godišnji plan rada. Međutim, smatrali smo da je to pitanje deo dobre međunarodno priznate prakse. Štaviše, takvi planovi postoje na nivou centralne državne uprave. Međutim, samo su dve JLS objavile takav dokument u okviru ovog istraživanja.

Važno pitanje u Srbiji je upravljanje imovinom, kako na centralnom, tako i na lokalnom nivou vlasti. Mnoge preporuke Državne revizorske Institucije su usmerene na rešavanje problema registara i korišćenja javne imovine i sprečavanja eventualnih zloupotreba. Ulažu se naponi centralne i lokalne vlasti da se uspostave registri nepokretnosti i ostale imovine. Međutim, iako je takva informacija često predmet sumnji na potencijalne zloupotrebe, samo jedna JLS je svojim građanima pružila informacije o nekretninama

koje poseduje, koje se iznajmljuju građanima i poslovnim subjektima. Čak i u tom slučaju, informacija o tome ne sadrži sve elemente koje smo tražili (datum, cenu i trajanje zakupa).

Opštine i građani

Kada je u pitanju odnos između opštine i građana, najtransparentniji aspekt su informacije o radnom vremenu. JLS takođe u velikoj meri poštuju obavezu objavljivanja inspekcijskih kontrolnih lista (što je slučaj u više od 80% opština). Velika većina ima uslužne centre. U samo 50% opština i gradova, građanima su dostupni kontakti odbornika, informacije o mogućnosti prisustvovanja sednicama lokalne skupštine ili o mogućnosti sastanka sa gradonačelnikom. Jedna petina JLS je sprovedla istraživanje o zadovoljstvu građana uslugama tokom poslednje četiri godine, a sličan broj njih pruža mogućnost prijavljivanja nepravilnosti u radu u prostorijama uprave ili na veb stranici. Još veći problem za građane predstavlja činjenica da samo 5,5% JLS objavljuje rokove za izdavanje dokumenata ili okončanje postupaka u servisnim centrima ili prostorijama uprave, a samo 9% omogućava pristup statusu predmeta na veb sajtu. Gradonačelnici su često vidljivi u lokalnoj štampi, ali samo 15% njih održava redovne konferencije za štampu na mesečnom nivou.

Nijedna od opština nema maksimalan rezultat u kategoriji „**Opštine i građani**“, a najbolje su rangirani Novi Pazar i Sombor sa rezultatom 12. Pozitivan je primer Kladova u ovoj kategoriji, čiji su ukupna ocena (28) i rang veoma loši - 127.

24

Najtransparentnije informacije

Radno vreme opštinske uprave objavljeno je na veb sajtu ili je objavljen barem telefonski broj putem koga su se takve informacije mogle dobiti, u čak 97,93% slučajeva. Iako je objavljivanje radnog vremena vrsta informacija koja prethodi internetu i drugim modernim alatima transparentnosti, davanje informacija putem telefona direktna je posledica zakonskog zahteva.

Zbog još jedne zakonske obaveze, objavljivanja kontrolnih lista, kao što je definisano u Zakonu o inspekcijskom nadzoru, JLS imaju 84.83% od maksimalnog rezultata. To, međutim, znači da **više od 15% njih nije ispunilo zakonske obaveze** u toj oblasti.

Uslužni centri su godinama razvijani na opštinskom nivou. To je takođe stvar šire vladine politike, podstaknute podrškom donatora. Dakle, nije iznenađujuće da skoro 80% JLS u ovom istraživanju imaju takve centre.

Opštine nisu u obavezi da obezbede direktnu komunikaciju sa gradonačelnikom ili sa odbornicima. Međutim, takva praksa postoji ili je barem objavljena u dve trećine JLS.

Netransparentne oblasti

Za mnoge građane poseta prostorijama JLS je zgodnija od dobijanja informacija putem veb stranice. Međutim, jako mali broj njih je objavio rokove za izdavanje dokumenata i uputstava u uslužnom centru ili u prostorijama uprave. Još gora je situacija u vezi sa dostupnošću podataka o prijavljivanju korupcije.

Informacije o prijavljivanju korupcije nisu omogućene ni na velikom broju sajtova. Takođe nije uvek jasno da li mehanizmi za prijavljivanje omogućavaju anonimnost. Slično tome, nedostaju informacije o obradi predstavljanja i žalbi, kontaktu gradonačelnika ili zamenika sa građanima i podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama od javnog značaja, kada je u pitanju njihova vidljivost u uslužnom centru ili u prostorijama uprave. U velikoj većini slučajeva, građani ne mogu pratiti status svog predmeta na veb sajtu.

Skupština i Veće

Jedini aspekt transparentnosti gde su skupštine i veća u proseku veoma dobro ocenjeni je objavljivanje liste odbornika, odnosno članova (86%). Čak ni dnevni red sledeće sednice Skupštine nije bio vidljiv u dve trećine LSG-a, dok su rezultati glasanja i podneti amandmani dostupni u manje od 10% slučajeva. Samo polovina onih koji objavljuju dnevni red sednica takođe objavljuje nacрте dokumenata o kojima će se raspravljati na tim sednicama lokalnog parlamenta. Odluke gradskih/opštinskih veća dostupne su samo u 11% lokalnih samouprava, a odluke skupština dostupne su u nešto više od 20%.

25

U ovoj kategoriji nijedna od opština nema maksimalni rezultat 18. Najbolje rangirana je opština Plandište sa rezultatom 15, drugo mesto dele Novi Pazar, Užice, Vrnjačka Banja i Leskovac, sa rezultatom 14. Među najbolje rangiranim su neke opštine čiji je ukupni rang znatno lošiji, kao što su Novi Sad i Požega sa rezultatom 12 u ovoj kategoriji, čiji je ukupni rang 50, odnosno 69.

Najtransparentnije informacije

Imena gradskih odbornika pronašli smo u 86,21% slučajeva. Nema opravdanog razloga da ih ostale JLS ne objavljuju, ali nemaju ni zakonsku obavezu.

Osnovna transparentnost pravila i propisa koje donose skupštine opština i drugi organi obezbeđuje se objavljivanjem u lokalnom službenom glasilu. Tehnički je lako izvodljivo osigurati veći nivo transparentnosti objavljivanjem ovih akata i na veb sajtu. Više od 70% opština dostiglo je taj standard omogućavanjem besplatnog on-line pristupa tim dokumentima (75.86%).

Netransparentne oblasti

Gradske opštine nisu u obavezi da objavljuju individualne rezultate glasanja. Međutim, ti podaci mogu značajno podići odgovornost odbornika, koja ionako nije visoka. U praksi, građani mogu saznati iz vesti ili TV emisija o pleanarnoj sednici skupštine o tome kako su pojedina politička partija ili predstavnici grupa građana glasali za odluke od njihovog posebnog interesa, ali jedini način da se uspostavi individualna odgovornost bi bilo pružanje informacija o postupanju odbornika, jer oni nisu zakonski obavezni da se povinuju odluci stranačkog rukovodstva. Drugi razlog za veću transparentnost na nivou lokalne uprave je činjenica da ovaj tip informacija već postoji na centralnom nivou, odnosno za Narodnu skupštinu.

Gradska veća raspravljaju i odlučuju o mnogim važnim pitanjima. Za razliku od skupštinskih, njihove sednice nisu emitovane u lokalnim medijima. Zato je važno osigurati transparentnost njihovih odluka na drugačiji način. Međutim, većina opština to nije učinila ni za tekuće, ni za odluke koje su donete u prethodne dve godine.

Iako lokalne samouprave uglavnom objavljuju informacije vezane za dostavljanje informacija na svojim veb sajtovima, većina njih nije vidljivo objavila takve podatke u svojim servisnim centrima ili prostorijama uprave. Pokazuje se da se reforme čiji je cilj olakšavanje komunikacije građana sa opštinskim upravama ne odnose dovoljno na njihovo zakonsko pravo na dobijanje dokumenata lokalne samouprave na osnovu zahteva, a ne samo na dobijanje informacija za koje državni službenici smatraju relevantnim za njihov slučaj.

26

Iako se rad Skupštine može pratiti putem vesti ili direktnog emitovanja, kvalitet ovih mehanizama transparentnosti ili odgovornosti je veoma ograničen zbog nemogućnosti da se pristupi i unapred analiziraju predloženi dokumenti, pre razmatranja na sednici Skupštine (u 83.5% JLS). Slično, JLS obično ne objavljuju rezultate prethodnih glasanja, niti amandmane predložene tokom skupštinske debate i obrazloženja za iste. Čak iako građani mogu da stupe u kontakt sa odbornicima, informacije o toj mogućnosti nisu predstavljene na veb stranicama.

Javna preduzeća i javne ustanove

Još veći problem za transparentnost od gradske uprave i skupštine su lokalna javna preduzeća i ustanove. Većina JLS (oko 70%) odlučila je da otvori posebne sekcije na svojim veb sajtovima za ova dva entiteta koja su osnovana i nadgledana od strane JLS, što je stvar dobre prakse. Obavezujući po zakonu, javni konkursi za direktore na vreme su sprovedeni u 70% slučajeva za preduzeća, a u samo 57% za druge javne ustanove. Međutim, dokumenata o procesu izbora, u obimu koji bi zadovoljio zahteve transparentnosti toliko da uveri javnost da je zaista reč o otvorenom kompetitivnom postupku, skoro da i nema na veb stranicama JLS. Unutrašnja transparentnost ovih institucija je veoma slaba; njihovi akti sistematizacije su vidljivi na veb sajtovima 11%

posmatranih javnih preduzeća i 7,5% posmatranih javnih ustanova. **Čak se i podaci o broju zaposlenih ne mogu naći** u 95% javnih preduzeća i u 80% ostalih javnih ustanova. Planovi o radu i izveštaji su takođe slabe tačke gledano sa aspekta transparentnosti, a situacija je opet bolja sa javnim preduzećima (otprilike jednu četvrtinu objavljenih) nego u javnim ustanovama koje rade u oblasti kulture, sporta, socijalne zaštite (10%), verovatno kao predmet strožijih zakonskih pravila koja se primenjuju na javna preduzeća. Cenovnik usluga JP i JU dostupan je u 46% lokalnih samouprava, ali o tim cenama građani su konsultovani direktno ili preko savetodavnog tela samo u 13% LSG-a, čak i ako su takve vrste konsultacija predviđene Zakonom o zaštiti potrošača.

U kategoriji „**Javna preduzeća i javne ustanove**“, najbolje rangirane su opštine Plandište sa rezultatom 12 od maksimalnog 15, Novi Pazar i Užice sa rezultatom 10, ali treba notirati i solidan rezultat i opštine Knić (sedam), čiji je ukupni rang 132.

Najtransparentnije informacije

Zakonska obaveza JLS je da sprovede proceduru javnog konkursa za izbor direktora javnih preduzeća. Dokazi da su takve procedure sprovedene, odnosno sprovedene na vreme za sva JP i JU, pronađeni su u samo 70% slučajeva.

Imajući u vidu da građani koriste neke od ključnih usluga ne direktno od opštinske uprave, već od javnih preduzeća, važno je za JLS da objave informacije o javnim preduzećima osnovanim od strane skupštine jedinice lokalne samouprave. Takva vrsta informacija je bila dostupna u posebnom odeljku veb stranice u više od tri četvrtine JLS.

27

Slično, mnoge usluge građanima pružaju druge javne ustanove koje su osnovale JLS, u oblastima kao što su obrazovanje, sport, kultura i zdravstvo. Ove ustanove su u određenoj meri nadgledane od strane JLS i postoje dobri razlozi da se građanima obezbede informacije o radu tih institucija preko centralizovane veb sekcije na sajtu JLS. Tako je učinjeno u 68.28% slučajeva.

Netransparentne oblasti

Druga oblast kompletne netransparentnosti je postupak izbora direktora javnih ustanova koje osniva grad, odnosno ustanova kao što su predškolske ustanove, kulturni centri i druge. Na sajtovima se najčešće može naći konkurs za izbor direktora, u priličnom broju slučajeva i rešenje o imenovanju, dok se ostali dokumenti (zapisnici sa sednica komisije za izbor direktora, planovi rada kandidata i sl) iz postupka izbora mogu naći samo sporadično. Ovaj manjak transparentnosti podstiče već rasprostranjenu percepciju imenovanja po političkoj osnovi.

Akt o sistematizaciji radnih mesta je osnovni akt lokalne administracije koji objašnjava njenu strukturu, radna mesta i broj zaposlenih. Međutim, još uvek je retko dostupan javnosti, iako su neke informacije te vrste objavljene u Informatorima o radu opštine ili grada. Još je gora situacija sa objavljivanjem akata za opštinske javne ustanove, u sektoru zdravstva, obrazovanja i kulture.

Nivo transparentnosti je izuzetno nizak kada su u pitanju godišnji planovi rada javnih institucija, kao i broj zaposlenih u javnim preduzećima. Slično tome, ne postoje konsultacije građana prilikom određivanja cena usluga javnih preduzeća i javnih institucija, putem konsultativnih sastanaka, anketa ili putem savetodavnog tela u skladu sa čl. 83. Zakona o zaštiti potrošača.

Ostali indikatori

U ostalim, nekategoriziranim indikatorima, lokalne samouprave su se najbolje pokazale kada je u pitanju objavljivanje strategije lokalnog razvoja (dve trećine). Akt o sistematizaciji opštinske uprave je bio je dostupan u 57% lokalnih samouprava.

Nije postojala nikakva aktivnost kada je reč o Savetu za primenu Etičkog kodeksa lokalnih funkcionera. U jednoj trećini slučajeva etički kodeks državnih službenika bio je dostupan na veb sajtu opštine. Preventivni antikorupcijski dokumenti, iako obavezni za sve lokalne samouprave, nađeni su u 54% slučajeva (u slučaju planova integriteta) i 41% (u slučaju lokalnih antikorupcijskih planova).

Prostorni planovi i urbanistički planovi uglavnom se objavljuju na veb stranicama (80% objavljuje prostorne planove i 67% objavljuje urbanističke planove), ali informacije o opštinskoj imovini koja je iznajmljena drugim subjektima nisu dostupne.

28

Najtransparentnije informacije

Dobar rezultat je uočen u kategoriji „Da li je gradonačelnik dostavio izveštaj o imovini Agenciji za borbu protiv korupcije“. Međutim, iako bi ovaj procenat (89%) trebalo da predstavlja veoma dobar rezultat, treba imati u vidu da **svi gradonačelnici/predsednici moraju da podnesu te izveštaje u skladu sa zakonom** i da propust predstavlja prekršaj ili čak krivično delo.

Prostorni planovi su još jedna kategorija sa relativno visokim nivoom transparentnosti, s obzirom na to da su ih četiri petine JLS objavile. Svakako, nedostatak ovih dokumenata u 20% slučajeva predstavlja ozbiljan problem, s obzirom na to da su ti dokumenti u posedu JLS i stoga ne bi trebalo biti teško objaviti ih na veb sajtu.

Slično kao prostorni planovi, urbanistički planovi su bili dostupni na sajtovima tri četvrtine JLS (75%).

Pored propisa koje su usvojile JLS, takođe je važno objaviti informacije o ključnim dokumentima o politici koje je usvojio grad ili opština. Među različitim strategijama, najvažnija na opštinskom nivou je njena aktuelna strategija razvoja. Takvi dokumenti su objavljeni na veb sajtovima u najmanje dve trećine slučajeva.

Poslednji indikator gde su JLS objavile informacije u proseku u više od 60% slučajeva, su plate funkcionera. Ovo pitanje od velikog interesovanja javnosti je bilo zadovoljeno objavljivanjem informacija u Informatorima o radu.

Netransparentne oblasti

Korisnu inicijativu Stalne konferencije gradova i opština za usvajanje Etičkog kodeksa ponašanja opštinskih funkcionera ispratio je veliki broj JLS u 2005 i narednim godinama, koje su u svojim skupštinama usvojile Kodeks. Kodeks pokriva širok spektar pitanja, uključujući sukob interesa, odnose sa građanima i državnim službenicima, odgovornost u radu sa budžetskom i opštinskom imovinom i slično.¹² Tekst tog Kodeksa se i dalje vidi u prostorijama mnogih JLS širom Srbije. Međutim, manji broj JLS je osnovao posebno telo (komitet, odbor, savet) za praćenje sprovođenja Kodeksa. U godinama koje su usledile, nivo aktivnosti već uspostavljenih tela se smanjio. Ovogodišnje istraživanje nije identifikovalo informacije o aktivnostima takvih tela ni u jednom slučaju.

Lobiranje u Srbiji je novije regulisana aktivnost i implementacija Zakona o lobiranju će počinje u avgustu 2019. Međutim, ono je uvek postojalo u nekoj formi neregulisanog lobiranja, kako na centralnom, tako i na lokalnom nivou. Kontakti registrovanih lobista i zainteresovanih pojedinaca sa opštinskom administracijom, gradonačelnikom i odbornicima su pitanja od velikog javnog interesa, zbog potencijalnog uticaja na sadržaj opštih i pojedinačnih akata koje Skupština grada usvaja. Nijedna od opština nije obezbedila takvu vrstu informacija pre predviđenog datuma početka primene Zakona.

¹² <https://www.osce.org/sr/serbia/108495?download=true>

Pojedinačni nalazi

Skupština i veće

Dobra praksa

Krupanj - nađene informacije o svim članovima skupštinskih radnih tela;
<http://www.krupanj.org.rs/index.php?id=65>

Požarevac - postoji elektronski registar propisa <https://pozarevac.rs/wp-content/uploads/2019/05/Registar-Propisa-2019.pdf>

Plandište - korisne stranice o radu SO i OV <http://plandiste-opstina.rs/lokalna-vlast/skupstina-opstine/sednice-so/>

Bački Petrovac - sadržaj svakog broja Službenog Glasnika može se videti pre preuzimanja dokumenta <http://www.backipetrovac.rs/dokumenti/sluzbeni-list-opstine-backi-petrovac>

Novi Sad - postoji android aplikacija za pregled skupštinskih materijala <https://play.google.com/store/apps/details?id=vpetrovic.skupstinans>

Vrnjačka Banja - postoje najave sednica SO - dnevni red i kompletni materijali, što uključuje i izvod iz zapisnika sa prethodne sednice <http://vrnjackabanja.gov.rs/aktuelnosti/skupstina-opstine>

Kraljevo - postoji baza propisa, poslednje ažuriranje je iz decembra 2018 http://79.101.44.220:82/intranet_base/odluke.php

Novi Pazar - postoji e-skupština <http://www.eskupstina.novipazar.rs> na kojoj su dnevni red i zapisnik

Kovin - postoji registar zaposlenih za svaki mesec <https://www.kovin.org.rs/gradjani-meni/eobrasci/reg-zaposlenih-doc/2019-g-din-1/2104-r-gis-r-z-p-sl-nih-un-2019> i "Evidencija komisija koje je formirala Skupština opštine Kovin i mirovna veća mesnih zajednica 1.07-31.12.2017" <https://www.kovin.org.rs/gradjani-meni/eobrasci/s-v-i-isi-ir-vn-v-c> , Međutim, poslednji put ažurirano početkom 2018. godine;

30

Problematična pitanja

Beograd - ne postoji rubrika za odluke, dokumenta i vesti sa objavljenim odlukama. Postoje samo vesti sa sednica SG, prepričana izlaganja, najave sednica, prepričano o čemu će se raspravljati, bez zvaničnog dnevnog reda, baz materijala <http://www.beograd.rs/>

Niš - i dalje nema službenog glasila na sajtu <https://www.ni.rs/>

Budžet

Dobra praksa

Ljubovija - postoji portal o budžetu koji omogućava građanima više informacija o njihovom novcu <http://109.92.31.60/bportal/client/dashboard>

Šabac - neposredno izjašnjavanje u mesnim zajednicama o projektima koji će se realizovati od povraćaja poreza na imovinu (uočeno u još nekoliko JLS)

<http://sabac.rs/aktuelnosti/neposredno-izjasnjavanje-o-predlozima-projekata-mesnih-zajednica.htm>

Lajkovac - građanski budžet napravljen od prezentacije za javnu raspravu o budžetu
<http://www.lajkovac.org.rs/gradjanski-vodic-kroz-budzet/>

Ub - mesečni informatori trošenja budžetskih sredstava, međutim ova praksa je prekinuta u martu <https://www.opstinaub.org.rs/sr/dokumenti/9be6e328-7cef-45f6-80c2-6ad414af5698/>

Požarevac - poziv za raspravu o nacrtu plana kapitalnih investicija
<https://pozarevac.rs/poziv-za-ucesce-u-javnoj-raspravi-o-nacrtu-zakljucka-o-donosenju-plana-kapitalnih-ulaganja-grada-pozarevca-za-period-2019-2022-godina/>

Titel - dobar primer - mesečna izvršenja budžeta <https://www.opstinatitel.rs/e-uprava/budzet-opstine/budzet-2019-godina/>

Palilula (Niš) - u oktobru objavljen građanski vodič kroz nacrt odluke o budžetu
http://palilula.eu/wp-content/uploads/gopBudzet/Gradjanski_vodic_kroz_nacrt_Odluke_o_budzetu_2019.pdf

Vrnjačka Banja - dobar primer budžetske stranice - sve na njoj, uključujući i poziv na JR o budžetu i izveštaj sa JR <http://vrnjackabanja.gov.rs/dokumenta/budzet>

Kula - ima mesečne izveštaje o izvršenju budžeta <http://kula.rs/budzet-opstine-kula/izvršenja-budzeta/>

Tutin - postoji poseban portal, koji je u meniju "Online budžet opštine", gde su dve rubrike - "Izveštaji" (stoji 6-mesečni izveštaj za 2018) i "Vesti" - jedna vest o aktivnosti predsednika; Na stranici "Budžet 2019" nađeni poziv na JR i zapisnik sa JR o budžetu - dobar primer aktivnosti građana u JR o budžetu, postoji i anketni listić za predloge za budžet; prezentacija za JR je zapravo građanski budžet i bilo bi dobro postaviti ga pod tim nazivom na stranicu <http://212.200.77.161:8081/#/portal/home>

Pirot - <http://jbp.pirot.rs/> detaljno o participativnom budžetiranju
<https://www.pirot.rs/index.php/pb-2https://www.pirot.rs/index.php/pb-2/3568-rezultati-ankete-za-2019-Year-2>

Zaječar - na sajtu dnevno praćenje izvršenja budžeta kroz mesečne izveštaje objavljene u PDF-u <http://www.zajecar.info/files/document/2019/2/final-februar-2019.pdf>,

Međutim, stranica "Budžet" ne postoji

Sokobanja - postoji baner "Realizacija budžeta" koji omogućava mesečne i dnevne izveštaje

<http://www.opstinasokobanja.com/budzet>

Vranje - postoje ažurirani mesečni izveštaji o ostvarenju budžeta
<http://www.vranje.org.rs/dokumenta.php?id=11354> Na njih, međutim, vodi link koji u nazivu ima "ostvarenje budžeta 2017/2018"

Indija - omogućava pristup podacima o mesečnom izvršenju
<http://www.indijia.net/Page.aspx?id=23>

Problematična pitanja

Sokobanja - iako su podaci o izvršenju budžeta dostupni, usvojena Odluka o budžetu za 2019 godinu nije ni na stranici „najvažnije odluke“

Beograd - nema stranice o budžetu, aktuelni budžet se veoma teško nalazi - na stranici Sekretarijata za finansije su građanski vodič kroz budžet, budžet i rebalans budžeta za

2019 i završni za 2017. Aktuelni budžet je nepretraživ - u formatu PDF, sa slikama umesto teksta <http://www.beograd.rs/>
Smederevo - loš primer javne rasprave o budžetu - javna rasprava – 11. decembra doneta odluka da se nacrt postavi na sajt i građani mogu da dostave predloge i primedbe do 13. decembra do 13 sati <http://www.smederevo.org.rs/OPSTINA-SMEDEREVO-Gradski-budzet-3172-2-27-cir>

Javna preduzeća i javne ustanove

Dobra praksa

Ljubovija - na veb sajtu su nađena imena članova Upravnih i Nadzornih odbora izabranih od strane skupštine opštine <http://www.ljubovija.rs/lokalna/66>

Niš - postoji stranica "Komisija za sprovođenje konkursa za izbor direktora javnih preduzeća grada Niša", na kojoj su rešenja o imenovanju i rang liste, ali nema zapisnika sa sednice komisije <http://www.ni.rs/komisija-za-sprovođenje-konkursa-za-izbor-direktora-javnih-preduzeca-grada-nisa/>

Plandište - postoji pregled javnih preduzeća i javnih ustanova <http://plandiste-opstina.rs/lokalna-vlast/javna-preduzeca-ustanove/>

Novi Sad - postoje podaci o direktorima i članovima UO i NO JP, JKP, JU i školskim odborima <http://www.novisad.rs/articles/45>

Novi Pazar - dobra stranica o JP mada u vreme kada je rađen uvid nisu bili postavljeni izveštaji za 2018 i planovi za 2019 <https://www.novipazar.rs/lokalna-samouprava/javna-preduzeca>

Vrnjačka Banja - predstavljena JP i JU sa osnovnim podacima i linkovima <http://vrnjackabanja.gov.rs/privreda/javna-preduzeca-i-budzetski-korisnici>

32

Opštine i građani

Dobra praksa

Šabac – omogućava građanima da prate status svog predmeta (upravnog postupka) <http://sabac.rs/usluge/proverite-status-predmeta.htm>

Ada – pobrojane sve usluge i rokovi <http://www.ada.org.rs/sr/usluzni-centar/por-prava-dec-dodatak>

Stari Grad (Beograd) – omogućava građanima da prate status svog predmeta <http://www2starigrad.org.rs/PretPred.htm>

Sombor – omogućava građanima praćenje svog predmeta <http://wp.sombor.rs:8180/opisportal/>

Problematična pitanja

Indija – niz dobrih praksi prekinut 2015 i 2016

Obrenovac - na sajtu postoji automatizovani čet (landbot). To nije kontakt uživo sa operaterom, već kroz unapred ponuđene opcije nudi pomoć u snalaženju na sajtu. Ukoliko ono što posetilac traži nije među opcijama na raspolaganju landbota, prosleđuje se zahtev nekom od službenika https://obrenovac.rs/?page_id=10785. Međutim, kada smo isprobali takav zahtev, četbot nije funkcionisao.

Javne rasprave i javni konkursi

Dobra praksa

Nova Crnja - dobar primer izveštaja sa javne rasprave <http://www.sonovacrnja.org.rs/images/2018/Vesti/IJR.pdf>

Krupanj – pronađen je izveštaj o realizaciji medijskih projekata (raritet) http://www.krupanj.org.rs/index.php?id=97&file=tl_files/css/ilzvestaj%20o%20realizaciji%20sufinansiranih%20projekata%20na%20konkursu%20za%20sufinansiranje%20projekta%20proizvodnje%20medijskih%20sadrzaja%20u%20oblasti%20javnog%20inf.%20u%202018.god..doc

Sokobanja - postoji tabelarni prikaz konkursa sa pratećim dokumentima <http://www.opstinasokobanja.com/%D0%BE%D1%83/%D0%B0%D0%BA%D1%82%D1%83%D0%B5%D0%BB%D0%BD%D0%B8-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81%D0%B8>

Crna Trava - odličan primer odgovora na predloge sa javne rasprave <http://www.opstinacrnatrava.org.rs/assets/izvestaj-sa-javne-rasprave-povodom-nacrta-novog-statuta-opstine-crna-trava.pdf>

Bečej - postoji mehanizam za postavljanje pitanje odbornicima, koji odgovaraju putem e-maila <http://www.skupstina.becej.rs/%D0%BF%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%98%D1%82%D0%B5-%D0%BE%D0%B4%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0/>

33

Javna nabavke

Dobra praksa

Medijana Pantelej (Niš) - interesantno rešena stranica JN (tabelarni pregled dokumenata)

<http://medijana.rs/javnehttp://www.pantelej.org.rs/cir/dokumenta/Javne%20nabavke/>

Belgrade - postoji poseban gradski portal o JN <https://nabavke.beograd.gov.rs/>

Pristup informacijama od javnog značaja i Informator o radu

Dobra praksa

Bečej - vrlo detaljno uputstvo u vezi sa pristupom informacijama od javnog značaja, uključujući sve organe vlasti u toj opštini od kojih se mogu tražiti informacije (uključujući i MZ, JU i JP) <http://www.becej.rs/%d1%81%d0%b5%d1%80%d0%b2%d0%b8%d1%81-%d0%b3%d1%80%d0%b0%d1%92%d0%b0%d0%bd%d0%b0/%d0%b8%d0%bd%d1%84%d0%be%d1%80%d0%bc%d0%b0%d1%86%d0%b8%d1%98%d0%b5-%d0%be%d0%b4-%d1%98%d0%b0%d0%b2%d0%bd%d0%be%d0%b3-%d0%b7%d0%b0%d0%bd%d0%b0%d1%87%d0%b0%d1%98%d0%b0/>

Varvarin - Informator o radu za primer. Sadržani su rokovi za usluge koje pruža uprava, plate funkcionera i pregled isplaćenih naknada za prethodni period <http://varvarin.org.rs/wp-content/uploads/2019/06/Informator-31.05.2019.pdf>

Plandište – takođe daje dobar primer Informatora o radu, objavljujući rokove za usluge <http://plandiste-opstina.rs/dokumenti/informator-o-radu/>

Problematična pitanja

Negotin - Informator nema interaktivan sadržaj, a ima 900 stranica http://www.negotin.rs/resources/informatori/opstinska_uprava_/INFORMATOR_O_RA DU_-_11.06.2018.pdf ; <http://www.negotin.rs/informatori-javneustanove.htm>

Kuršumlja – zakasnelo postupanje po zahtevu za pristup informacijama, odgovoreno da je potrebno da se TS obrati "sekretaru Skupštine ili službi protokola opštine", iako Zakon ne zahteva da tražilac naslovi na pojedinca ili odeljenje koje je nadležno za postupanje po njegovom zahtevu.

Ostala pitanja

Dobra praksa

Osečina – predstavlja dobar primer organizovanja veb sajta opštine. Takođe postoje posebno vesti iz skupštine <https://osecina.com/>

Žabari - pregledna stranica sa prostornim planovima i planovima generalne i detaljne regulacije <https://zabari.org.rs/>
<https://zabari.org.rs/dokumenti/category/planska-dokumenta/>

Bač - odlična pretraga dokumenata po kategorijama i godinama <https://www.bac.rs/sr/dokumenta>

Stari Grad (Beograd) – na veb sajtu „Registar nepokretnosti u državnom vlasništvu čiji je korisnik Stari grad“, ali iz 2011 <http://www.starigrad.org.rs/category/2011>. Nema podataka o korisniku (stoji da je vlasnik država, a korisnik Opština Stari grad, ali nema podataka o tome da li je dato u zakup i kome i pod kojim uslovima). Ova baza podataka je dobra startna osnova za dalje izmene i ažuriranje

Problematična pitanja

Sjenica - sajt izgleda tehnički napredno, međutim većina korisnih rubrika je nepopunjena
<http://sjenica.rs/>

Bor - sajt je interesantan zbog svog naziva. Bor je dobio status grada, ali je zvanična prezentacija na adresi www.opstinabor.rs. Sajt www.bor.rs postoji, ali takođe preusmerava na ovu adresu

Sopot – ovaj sajt nema Informator o radu, budžet, niti službeni list. Prepun je informacija o aktivnostima predsednika opštine i sastancima građana i zborovima građana u mesnim zajednicama na kojima predsednik opštine informiše šta je učinjeno i sluša probleme građana. Nije nađena informacija o tome na koji način su organizovane javne rasprave o budžetu <http://www.sopot.org.rs/>

Poređenje sa prethodnim LTI

Zanimljivo je da se ukupni LTI rezultat nije promenio u odnosu na 2015 - potpuno je isti (40). Međutim, samo šest gradova i opština imaju isti rezultat kao pre četiri godine. Većina JLS (75) je pokvarila svoj rezultat tokom vremena, što je zabrinjavajuće. Ne čini se da bi se takav trend mogao pripisati promenama indikatora. Naime, ukupan učinak JLS u odnosu na novododate indikatore u odnosu na LTI 2015 je zapravo viši od proseka i stoga je razumno očekivati da će se ukupni rezultat povećati za oko 1.5 bodova.

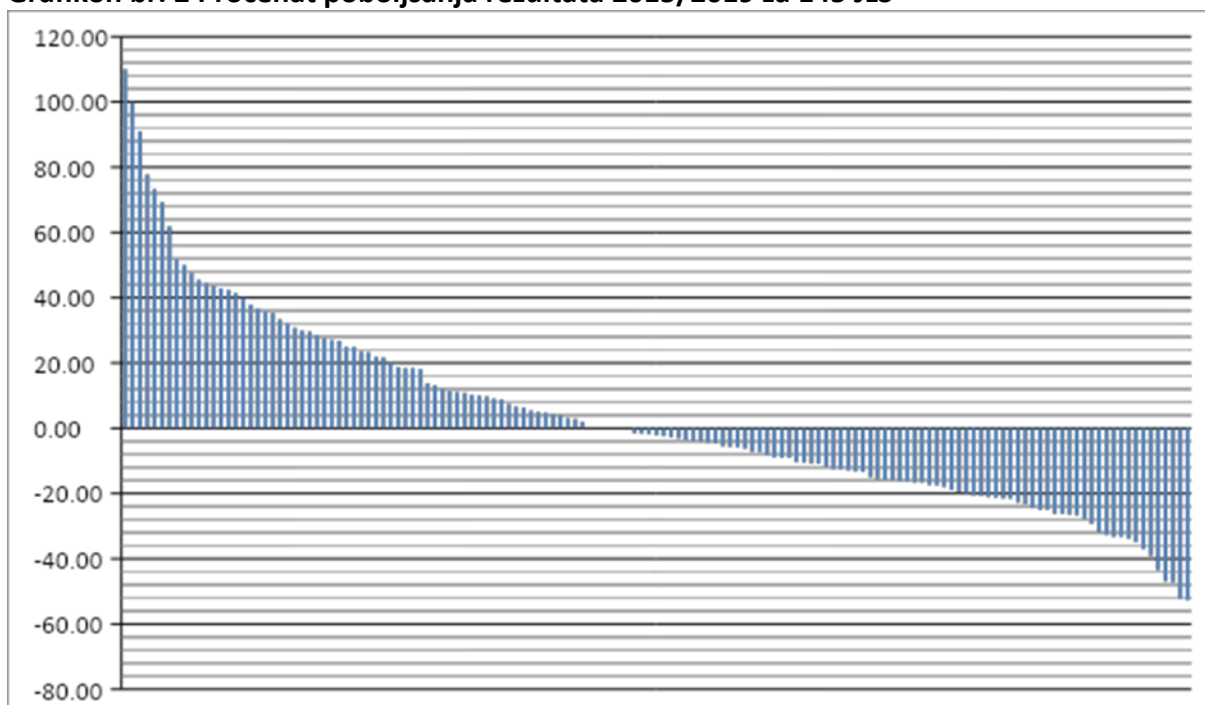
Činjenica da je 64 JLS, koje imaju bolji rezultat nego pre četiri godine, ostvarilo dodatne bodove u istoj vrednosti kao i ostalih 75, sa manjim rezultatom, koje su izgubile bodove, ukazuje na to da još uvek ima prostora za poboljšanje, uključujući i mogućnost značajnog napretka kroz posvećen angažman u relativno kratkom periodu.

Najbolje rangirana je opština Plandište sa ocenom 67, drugo mesto dele Paraćin i Novi Pazar sa indeksom 66, zatim slede Veliko Gradište i Užice (64), Vrnjačka Banja (62), te Leskovac i Vranje (60).

Na dnu tabele nalaze se opštine Smederevska Palanka (LTI 12), Preševo (13), Svilajnac (18), Bogatić (19), Ub (20), Bela Crkva (21) i grad Jagodina (21).

Grafikon br. 2 Procenat poboljšanja rezultata 2015/2019 za 145 JLS

36



Legenda:

x-osa: JLS rezultat poboljšanja/pogoršanja u LTI 2019 u poređenju sa LTI 2015 kao bazom

y-osa: % rezultata poboljšanja/pogoršanja u LTI 2019 u poređenju sa LTI 2015 kao bazom

Šest JLS su poboljšale svoje rezultate za 20 bodova ili više u poslednje četiri godine: Veliko Gradište, Novi Pazar, Bor, Irig, Užice i Vrnjačka Banja, dok je šampion za 2019, Plandište, podiglo svoj rezultat za 18 bodova. S druge strane, pet opština je izgubilo 20 poena ili više od 2015: Knić, Ub, Svilajnac, Ada i Čoka. Zabrinjavajući trend je takođe uočen u Bečeju, Gornjem Milanovcu, Žitištu, Bogatiću i Čupriji. Pančevo i Bačka Topola, koji su imali najbolje rezultate u prethodnim istraživanjima, sada su izgubili 16 poena. To je još jedan dokaz da **jednom dostignut nivo transparentnosti nikako ne može biti garancija održive dobre prakse**. Može biti stvar političkih prioriteta ili individualnog zalaganja pojedinog državnog službenika. S druge strane, **pisane procedure i nezavisni nadzor mogu pomoći da se uspostave dobri rezultati**.

Prevaga negativnih nad pozitivnim rezultatima, zadržavajući isti prosek (40) i u LTI 2015 i LTI 2019, jasno ukazuje na **nedostatak politike na nivou države** za poboljšanje transparentnosti lokalnih vlasti i / ili njene primene. S druge strane, takođe pokazuje da **pojedinačni naponi mogu da donesu promenu**.

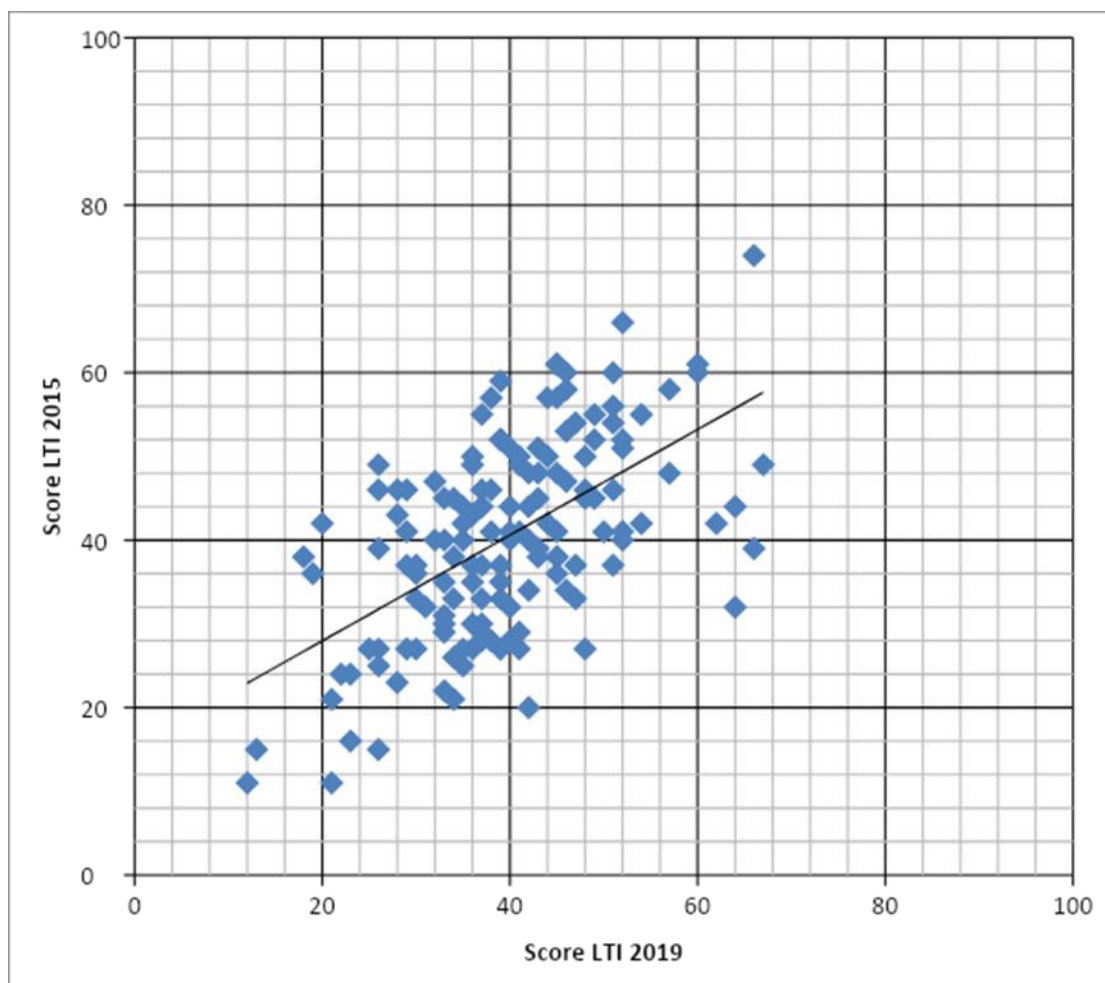
Poboljšanje je bilo najveće u nekim opštinama koje su imale veoma niske početne pozicije. Na primer, grad Bor je povećao svoj rezultat za više od dvostrukog u poslednje četiri godine, ali to je bilo tek dovoljno da dostigne ukupan rezultat koji je blizu prosečnog.

Slično tome, Bela Crkva je uvećala svoj rezultat za 90%, Sečanj za 73% i Trgovište 62%, ali su ostali među manje transparentnim opštinama.

37

S druge strane, Veliko Gradište je udvostručilo svoj rezultat, a Novi Pazar ga je povećao za 69%, dovoljno da obe budu među najtransparentnijim JLS. Posvećenost državnih službenika i izgradnja sistema koji uključuje unutrašnju regulaciju s ciljem da se osigura veća transparentnost, najočitije je poboljšala situaciju u ove dve JLS. Irig je takođe postigao značajan napredak. Nažalost, rezultat nekih opština značajno je opao: Svilajnac, Ub, Bogatic i Knić su izgubili blizu polovine bodova iz 2015. godine. Još sedam JLS izgubilo je jednu trećinu svog prethodnog rezultata. Takvi negativni trendovi verovatno bi se mogli pripisati ličnim promenama osoba odgovornih za objavljivanje dokumenata, gubitku njihovog entuzijazma, sveukupnom nedostatku kapaciteta u opštinskoj administraciji i više od svega, nepostojanju internih procedura u lokalnoj administraciji koje bi mogle da obezbede održivost transparentnosti.

Grafikon broj 3: Raspoređenost JLS prema njihovim rezultatima iz LTI 2015 i 2019



Poređenja rezultata u različitim oblastima istraživanja

Tabela br.2. Uspešan rezultat JLS u različitim oblastima (kategorijama) u LTI 2015

Oblast	Skupština i veće	Budžet	JLS i građani	Pristup informacijama	Javne nabavke	Informator o radu	JP i JU	Javne rasprave
Prosečan rezultat	7.35	6.37	4.67	2.28	3.32	2.96	5.64	2.52
Maksimalni rezultat	15	16	15	5	4	6	18	8
% Maksimalnog rezultata	49.01	39.83	31.13	45.52	83.10	49.31	31.34	31.47

Legenda: rezultat 0 do maksimalnog rezultata za određenu kategoriju

Kada se uporedi LTI 2015 sa LTI 2019, vidi se da su rezultati sada znatno lošiji u oblasti transparentnosti skupština i veća JLS, gde je ukupan rezultat smanjen sa 49% na samo 29% mogućih bodova.

S druge strane, transparentnost se poboljšala kada su u pitanju informacije o budžetu, u oblasti slobodnog pristupa informacijama (ali ne i kada je u pitanju tačnost i sveobuhvatnost Informatora o radu) i javnih rasprava. Ostala je uglavnom na istom nivou, kada je reč o odnosima lokalne samouprave sa građanima i transparentnosti javnih preduzeća.

Ove razlike se ne mogu lako objasniti bilo kojom posebnom promenom zakonodavstva. Međutim, verovatno je da bi poboljšanje izvršenja budžeta moglo biti povezano sa dobrim primerima centralne vlade i podrškom donatora, npr. u oblasti pripremanja „budžeta građana“ i podsticanja na organizovanje javnih rasprava zasnovanih na Zakonu o planiranju i inicijativama OCD. S druge strane, slabija disciplina u oblasti „Informatora o radu“ mogla bi biti povezana sa nedovoljnim kapacitetima Poverenika u vršenju nadzora i opštinske administracije da izvršava dužnosti vezane za pripremu tog dokumenta.

Preporuke

TS, uz određene modifikacije, ponavlja preporuke iz prethodnog istraživanja:

Najvažnije informacije na sajtu (o budžetu, odluke skupštine, veća, informacije o javnim preduzećima, javnim nabavkama itd.) **bi trebalo da budu sistematizovane:**

- JLS bi trebalo da otvore **posebne stranice posvećenu aktivnostima skupštine** (kao i aktivnostima gradonačelnika i veća) na kojoj bi se nalazili svi relevantnih dokumenti i informacije, kao što su najava naredne sednice sa dnevnim redom i materijalima (uključujući i zapisnike sa prethodnih sednica), izveštaje sa sednica, sa donetim odlukama ili tačnim linkovima ka službenom glasilu u kome je odluka objavljena;

- JLS bi trebalo da otvori **posebnu stranicu „Budžet“**, na kojoj bi bile ne samo usvojene odluke o budžetu, već i sve druge informacije i dokumenti u vezi sa budžetom - periodični izveštaji o izvršenju, završni računi (godišnji izveštaj), rebalansi, građanski budžeti, pozivi na javne rasprave o budžetu i izveštaji sa javnih rasprava;

- informacije o **javnim konkursima i pozivima bi trebalo da budu objavljeni zajedno sa informacijama o rezultatima konkursa**. TS preporučuje objavljivanje izveštaja o implementaciji projekata NVO/medija koje je finansirala JLS.

Elektronski registar administrativnih procedura bi trebalo da bude uveden u sve gradove i opštine, a **informacije** o procedurama i rokovima postupanja opštinskih uprava objavljene **u uslužnim centrima**, omogućavajući građanima da na računaru u prostorijama JLS pristupe registru administrativnih procedura;

Kontakt informacije odbornika (e-mail adrese, brojevi telefona, vreme i mesto za redovne sastanke sa građanima, ukoliko je definisano) bi trebalo biti objavljene na veb sajtovima, uz spiskove odbornika;

U onim JLS koje imaju tehničke i finansijske mogućnosti, bi trebalo da se **uspostave mehanizme kako bi građani mogli da prate tok svog predmeta** i dobiju podatke o postupanju po žalbama, predstavkama i prigovorima. Ukoliko ne postoje takve mogućnosti, TS preporučuje da se vidno objave brojevi telefona državnih službenika od kojih se mogu dobiti ove informacije. Ovo bi bilo regulisano i elektronskim registrom administrativnih procedura;

JLS bi trebalo da jasno obaveste građane o **mehanizmima za prijavu** nepravilnosti i mehanizmima za prijavu sumnje na korupciju. Takve informacije bi trebalo da budu objavljene na sajtovima i u uslužnim centrima (prostorijama uprave);

JLS bi trebalo da uredi svoje Informatore o radu u skladu sa **Smernicama** za izradu i objavljivanje informatora o radu državnog organa, koji je propisao Poverenik za informacije od javnog značaja i da ih ažuriraju u skladu sa Smernicama (najmanje jednom mesečno);

JLS bi trebalo da **urede svoje stranice posvećene javnim preduzećima, javnim komunalnim preduzećima i drugim javnim ustanovama**. U okviru te stranice, TS preporučuje formiranje segmenta posvećenog delovanju Komisije za izbor direktora JP/JKP i da se na njoj objavljuju svi dokumenti nastali u radu Komisije. Ovo se posebno odnosi na zapisnike sa sednica. Svrha bi bila da se vidi na koji način su bodovani kandidati i formirane rang liste. TS preporučuje da se na toj stranici objavljuju i planovi rada (ili linkovi ka njima), sistematizacije i podaci o broju zaposlenih (ili linkovi ka ovim podacima na sajtovima JP/JKP i JU);

JLS bi trebalo **da učine javnim podatke o nepokretnostima u svom vlasništvu** (poslovni prostor, stanovi i drugi objekti, građevinsko zemljište, poljoprivredno zemljište), sa podacima o korisnicima i iznosima zakupa koji korisnici plaćaju. To mogu učiniti kreiranjem svoje baze podataka ili koristeći aplikaciju koju priređuje Direkcija za imovinu RS.

Zaključci

Indeks transparentnosti lokalne samouprave 2019 (LTI) predstavlja istraživanje, ocenjivanje i rangiranje svih gradova, opština i gradskih opština u Srbiji, koje je sproveda Transparentnost Srbija. Istraživanjem je obuhvaćeno 145 jedinica lokalne samouprave i 25 gradskih opština. TS ga je sproveda prvi put 2015. godine.

41

Prosečan rezultat LTI 2019 je 40, na skali od 0 do 100, što je relativno nisko. Međutim, nepromenjen je od 2015. godine, kada je poslednji put rađeno istraživanje, uz korišćenje iste metodologije i uzoraka, sa blago izmenjenim indikatorima.

LTI 2019 pokazuje da predani državni službenici mogu napraviti razliku i značajno poboljšati transparentnost lokalne uprave. Međutim, reč je o pojedinačnim akcijama, iza kojih ne stoji šira državna, nacionalna politika ili program, što bi osiguralo da reforme u pravcu transparentnosti u lokalnim samoupravama budu održive i trajne, bez obzira na političke promene u lokalnim samoupravama. Ovo istraživanje takođe pokazuje da jednom postignuti nivo transparentnosti ni u kom slučaju nije garancija održive dobre prakse.

Samo 8 od 145 opština i gradova ima LTI veći od 60, pa su potrebni značajni i kontinuirani naponi za poboljšanje i održavanje transparentnosti, čak i među najboljim akterima. Daleko bolji rezultati zabeleženi su u oblastima u kojima je transparentnost jasno propisana zakonima. Međutim, čak i ako postoji zakonska obaveza objavljivanja dokumenata, zabeleženo je da značajan broj opština nije ispunio dužnosti.

U ovom ciklusu istraživanja uočene su neke pozitivne promene ili noviteti koji bi takve promene mogli doneti u budućnosti. Više lokalnih lokalnih samouprava objavljuje građanski budžet, a takođe objavljuju i sveobuhvatne stranice ili čak zasebne veb stranice sa podacima o budžetu ili javnim nabavkama. Više od polovine lokalnih

samouprava usvaja lokalne antikorupcijske planove (LAP). Potpuna primena LAP-a takođe bi povećala ocenu LTI-a, jer se koncept LAP u velikoj meri oslanja na transparentnost kao mehanizam za sprečavanje korupcije.

Većina negativnih nalaza identifikovanih u LTI 2015 i dalje postoji: neredovno ažuriranje Informatora o radu ili neobjavljivanje svih obaveznih podataka; nedostatak informacija o postupcima donošenja odluka i nedostatak informacija o nekretninama i drugoj opštinskoj imovini.

Ovaj izveštaj identifikuje i pojedinačne dobre prakse i mogućnosti za poboljšanje. Stoga je na lokalnim samoupravama da ga koriste kao alat za unapređenje transparentnosti svog rada.

Aneksi

Aneks br.1 Prosečni rezultat po indikatoru

Indikatori	% maksimalnog rezultata
36. Da li je informacija o radnom vremenu uprave dostupne na veb sajtu ili na broju telefona putem koga je moguće dobiti takvu informaciju?	97.93
53. Da li na sajtu postoji stranica posvećena javnim nabavkama?	94.48
48. Da li je JLS na vreme dostavila tražene informacije?*	90.34
95. Da li je predsednik opštine podneo izveštaj o imovini?	88.97
54. Da li su na sajtu objavljeni podaci o javnim nabavkama u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (konkursi, dokumentacija, izmene, pitanja i odgovori...) *	87.59
55. Da li su na sajtu ili u informatoru objavljeni podaci o sprovedenim javnim nabavkama u proteklih 12 meseci?	86.90
77. Da li JLS na sajtu redovno objavljuje poziv za zakup imovine u svom vlasništvu?	86.90
12. Da li je spisak odbornika objavljen na sajtu?	86.21
51. Da li su podaci o podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama od javnog značaja na sajtu?	86.21
39. Da li su na sajtu objavljene kontrolne liste opštinskih (gradskih) inspekcija?	84.83
17. Da li je budžet za tekuću godinu dostupan na sajtu? *	81.38
89. Da li su prostorni planovi objavljeni na sajtu?	81.38
31. Da li opštinska uprava ima uslužni centar (šalter salu) preko kojeg pruža sve usluge?	79.31
60. Da li na sajtu postoji poseban segment posvećen javnim preduzećima sa podacima o JP?	76.55
14. Da li je Službeni list dostupan na sajtu? *	75.86
90. Da li su na sajtu dostupni urbanistički planovi?	75.17
62. Da li su sprovedeni konkursi za izbor direktora javnih preduzeća?	74.48
50. Opština nema neizvršena rešenja Poverenika u 2018. godini?	71.03
82. Da li je na sajtu objavljena strategija razvoja opštine?	70.34
19. Da li je na sajtu objavljen budžet objavljen u mašinski čitljivom obliku?	68.97
15. Da li je poslovníkom predviđeno vreme za javna pitanja odbornika gradonačelniku/predsedniku opštine i/ili gradskom veću?	68.28
61. Da li na sajtu postoji poseban segment posvećen javnim ustanovama sa podacima o JU?	68.28
27. Da li je razmatran završni račun budžeta za 2017?	67.59
79. Da li su na sajtu objavljeni konkursi odnosno rezultati konkursa za dodelu sredstava medijima u poslednjih 12 meseci?	66.90
24. Da li je održana javna rasprava o budžetu – anketiranje građana ili	66.21

konsultativni skupovi?	
75. Da li postoje podaci na sajtu o sprovedenim javnim raspravama u poslednjih 12 meseci (izuzev budžeta)?	63.45
58. Da li Informator sadrži informaciju o platama funkcionera i službenika (eksplicitno)?	62.76
85. Da li je Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta uprave objavljen na veb sajtu?	62.07
18. Da li je obrazloženje budžeta dostupno na veb sajtu?	60.69
30. Da li su objavljeni finansijski planovi indirektnih korisnika budžeta odnosno da li je vidljiva struktura namenjena za indirektno korisnike?	60.00
63. Da li je sproveden konkurs za izbor direktora javnih ustanova?	60.00
80. Da li su na sajtu objavljeni konkursi/rezultati konkursa za dodelu sredstava NVO?	60.00
56. Da li je Informator o radu objavljen na sajtu i ažuriran u poslednja tri meseca?	58.62
28. Da li je u poslednjih 12 meseci objavljen predlog završnog računa budžeta ili usvojeni završni račun budžeta?	57.93
42. Da li na internet stranici opštine postoje kontakt podaci o članovima saveta/predsednicima mesnih zajednica?	55.86
93. Da li je usvojen Plan integriteta?	54.48
43. Da li na sajtu ili u Informatoru o radu postoji obaveštenje da građani mogu da prisustvuju skupštinskim sednicama i uputstvo kako se prijavljuju?	51.72
25. Da li je na sajtu objavljen javni poziv na javnu raspravu o budžetu?	48.28
73. Da li je cenovnik usluga lokalnih institucija/preduzeća dostupan na Internetu/sajtu opštine ili JP/JU?	46.21
16. Da li se sednice skupštine prenose direktno putem medija ili se objavljuju zapisnici (transkripti) ili emituju snimci sa sednica ili su dostupni snimci/prenosi na sajtu JLS?	44.83
87. Da li je postoji Etički kodeks za zaposlene i da li je dostupan na sajtu?	44.14
44. Da li postoje definisani termini za susret gradonačelnika/predsednika opštine (zamenika) sa građanima?	41.38
94. Da li je usvojen Lokalni antikorupcijski plan?	41.38
23. Da li je na sajtu objavljen vodič za građane kroz budžet (građanski budžet)?	37.24
20. Da li su dostupni na sajtu 6-mesečni i 9-mesečni izveštaji o izvršenju budžeta?	34.48
11. Da li je dnevni red naredne sednice skupštine objavljen na sajtu?	33.79
68. Da li su godišnji planovi rada i izveštaji o radu JP objavljeni na sajtu JP (ili opštine)?	26.90
49. Protiv opštine nisu podnošene žalbe u 2018. godini zbog nedostavljanja (ignorisanja zahteva) za slobodan pristup informacijama od javnog značaja?	26.21
34. Da li na sajtu postoji opcija da građani prijave nepravilnosti u radu odnosno kršenje zakona?	25.52

1. Da li su odluke koje usvaja skupština objavljene i dostupne na sajtu? **	22.76
59. Da li Informator o radu sadrži informacije o uslugama koje pruža opština i rokovima za njihovo pružanje?	22.07
3. Da li su odluke koje je usvajala opština u poslednja 24 meseca dostupne na veb sajtu?	20.69
47. Da li i na koji način opština sprovodi ispitivanje zadovoljstva korisnika usluga opštinske uprave u poslednje četiri godine?	20.69
71. Da li su na sajtu objavljeni podaci o broju zaposlenih u opštini i JU?	20.69
34. Da li na uslužnom centru (šalter sala) ili prostorijama uprave postoji mogućnost da građani prijave nepravilnosti u radu odnosno kršenja zakona ?	18.62
26. Da li je objavljen na sajtu izveštaj o javnoj raspravi o budžetu?	17.93
29. Da li je objavljena i razmatrana revizija završnog računa budžeta u poslednjih 12 meseci?	17.93
57. Da li Informator sadrži aktuelan godišnji plan javnih nabavki ili link ka planu?	17.24
5. Da li su na sajtu objavljeni predlozi akata pre razmatranja na sednici skupštine?	16.55
21. Da li su 6-mesečni i 9-mesečni izveštaji o izvršenju budžeta objavljeni na 6 cifara ekonomske klasifikacije?	16.55
46. Da li se održavaju redovne konferencije za novinare (bar jednom mesečno) gradonačelnika/predsednika opštine?	15.17
78. Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o dodeli imovine u zakup?	14.48
84. Da li je izveštaj o radu uprave za prethodnu godinu objavljen?	14.48
70. Da li su godišnji planovi Javnih ustanova objavljeni na sajtu javnih ustanova ili na sajtu JLS?	13.10
74. Da li se sprovode konsultacije sa građanima kada se utvrđuju cene usluga JU i JP, kroz konsultativne skupove, ankete ili preko savetodavnog tela (čl. 83. Zakona o zaštiti potrošača) ?	13.10
2. Da li su dostupne i objavljene na sajtu odluke koje usvaja gradsko veće?	11.72
4. Da li su odluke koje je usvajalo gradsko veće u protekla 24 meseca dostupne na sajtu?	11.72
64. Da li je sistematizacija Javnih preduzeća objavljena na sajtu JLS ili JP?	11.72
6. Da li su rezultati glasanja na poslednjoj sednice skupštine objavljeni na sajtu?	11.03
13. Da li podaci o kontaktu građana sa odbornicima postoje na sajtu?	9.66
22. Da li su mesečni izveštaji (ili kumulativni mesečni izveštaji) o izvršenju budžeta dostupni na sajtu?	9.66
45. Da li su podaci o kontaktu Gradonačelnika ili zamenika/predsednika opštine vidno dostupni?	9.66
76. Da li izveštaj o javnim raspravama sadrže podatke o predlozima koje su građani izneli i razloge za prihvatanje/odbijanje?	9.66
37. Da li svi mehanizmi za prijavu korupcije i nepravilnosti dozvoljavaju anonimne prijave?	8.97

40. Da li korisnik usluga JLS može da prati tok (status) predmeta na sajtu?	8.97
69. Da li su izveštaji o radu javnih ustanova objavljeni na sajtu opštine ili JU?	8.28
9. Da li su na sajtu objavljeni amandmani podneti na predloge akata koji su razmatrani na poslednjoj sednici?	7.59
65. Da li je na sajtu JLS ili JU objavljena sistematizacija javnih ustanova?	7.59
8. Da li su na sajtu objavljeni rezultati glasanja sa sednica skupštine u proteklih 24 meseca?	6.90
52. Da li je informacija o podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama od javnog značaja vidljiva u uslužnom centru (šalter Sali) ili prostorijama uprave?	6.21
32. Da li su rokovi za izdavanje dokumenata i uputstva vidno istaknuti u uslužnom centru (šalter Sali) ili u prostorijama uprave?	5.52
35. Da li na sajtu postoje mehanizmi za prijavljivanje korupcije?	5.52
41. Da li su na sajtu dostupni podaci o postupanju po žalbama, predstavkama i prigovorima?	5.52
72. Da li su podaci o broju zaposlenih u javnim preduzećima objavljeni na sajtu JLS?	5.52
81. Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o realizaciji projekata NVO/medija koje je finansirala opština?	5.52
10. Da li su na sajtu objavljena obrazloženja podnetih amandmana?	4.83
33. Da li postoje podaci o prijavi korupcije u uslužnom centru (šalter Sali) ili u prostorijama uprave?	3.45
66. Da li su na sajtu objavljeni dokumenti iz procedure izbora direktora jp?	2.07
83. Da li je godišnji plan rada uprave objavljen na sajtu?	1.38
88. Da li je na sajtu objavljena evidencija imovine (nekretnina) u vlasništvu JLS koje su date u zakup, sa podacima o zakupcima, ceni i trajanju zakupa?	0.69
92. Da li na sajtu JLS postoji dnevni ili nedeljni raspored aktivnosti Gradonačelnika/predsednika opštine?	0.69
7. Da li su na sajtu objavljeni podaci kako su pojedinačno i poimenice odbornici glasali?	0.00
67. Da li su na sajtu objavljeni dokumenti iz procedure izbora direktora JU?	0.00
86. Da li na sajtu postoje podaci o aktivnostima Saveta za sprovođenje etičkog kodeksa i kontaktima sa građanima?	0.00
91. Da li na sajtu JLS postoji evidencija kontakata sa lobistima?	0.00

Aneks 2. Konačni rezultat opština upoređeni sa LTI 2015

Potpuna lista (istaknuto je poboljšanje ili pogoršanje veće od 30%)

Br.	Grad ili opština	LTI 2019	LTI 2015	Bodovi poboljšanja	Poboljšanje %
1	Plandište	67	49	18	36.73
2	Paraćin	66	74	-8	-10.81
3	Novi Pazar	66	39	27	69.23
4	Veliko Gradište	64	32	32	100.00
5	Užice	64	44	20	45.45
6	Vrnjačka Banja	62	42	20	47.62
7	Leskovac	60	61	-1	-1.64
8	Vranje	60	60	0	0.00
9	Požarevac	57	48	9	18.75
10	Kraljevo	57	58	-1	-1.72
11	Knjaževac	54	55	-1	-1.82
12	Čačak	54	42	12	28.57
13	Sombor	52	52	0	0.00
14	Temerin	52	51	1	1.96
15	Indija	52	66	-14	-21.21
16	Kruševac	52	40	12	30.00
17	Bosilegrad	52	41	11	26.83
18	Subotica	51	56	-5	-8.93
19	Senta	51	60	-9	-15.00
20	Bački Petrovac	51	54	-3	-5.56
21	Petrovac	51	37	14	37.84
22	Varvarin	51	46	5	10.87
23	Topola	50	41	9	21.95
24	Kikinda	49	55	-6	-10.91
25	Bač	49	45	4	8.89
26	Ruma	49	52	-3	-5.77
27	Novi Bečej	48	45	3	6.67
28	Irig	48	27	21	77.78
29	Krupanj	48	50	-2	-4.00
30	Priboj	48	46	2	4.35
31	Kanjiža	47	54	-7	-12.96
32	Trstenik	47	33	14	42.42
33	Babušnica	47	37	10	27.03

34	Srbobran	46	60	-14	-23.33
35	Sokobanja	46	58	-12	-20.69
36	Ivanjica	46	47	-1	-2.13
37	Gadžin Han	46	34	12	35.29
38	Pirot	46	53	-7	-13.21
39	Bačka Topola	45	61	-16	-26.23
40	Pančevo	45	61	-16	-26.23
41	Kula	45	48	-3	-6.25
42	Sremska Mitrovica	45	38	7	18.42
43	Ljubovija	45	36	9	25.00
44	Negotin	45	38	7	18.42
45	Nova Varoš	45	57	-12	-21.05
46	Kuršumlija	45	41	4	9.76
47	Zrenjanin	44	50	-6	-12.00
48	Arandjelovac	44	42	2	4.76
49	Raška	44	57	-13	-22.81
50	Novi Sad	43	38	5	13.16
51	Zaječar	43	48	-5	-10.42
52	Čajetina	43	51	-8	-15.69
53	Svrljig	43	39	4	10.26
54	Vladičin Han	43	45	-2	-4.44
55	Vršac	42	44	-2	-4.55
56	Kragujevac	42	48	-6	-12.50
57	Bor	42	20	22	110.00
58	Ćićevac	42	40	2	5.00
59	Surdulica	42	34	8	23.53
60	Apatin	41	49	-8	-16.33
61	Odžaci	41	50	-9	-18.00
62	Šabac	41	41	0	0.00
63	Bojnik	41	27	14	51.85
64	Crna Trava	41	29	12	41.38
65	Kovin	40	41	-1	-2.44
66	Vrbas	40	28	12	42.86
67	Valjevo	40	51	-11	-21.57
68	Boljevac	40	40	0	0.00
69	Požega	40	32	8	25.00
70	Aleksinac	40	44	-4	-9.09
71	Novi Kneževac	39	52	-13	-25.00
72	Čoka	39	59	-20	-33.90
73	Smederevo	39	52	-13	-25.00
74	Lapovo	39	37	2	5.41
75	Rekovac	39	33	6	18.18
76	Arilje	39	35	4	11.43
77	Bela Palanka	39	27	12	44.44

78	Bečej	38	57	-19	-33.33
79	Loznica	38	41	-3	-7.32
80	Malo Crniće	38	28	10	35.71
81	Dimitrovgrad	38	46	-8	-17.39
82	Žitište	37	55	-18	-32.73
83	Bačka Palanka	37	33	4	12.12
84	Mionica	37	46	-9	-19.57
85	Žabari	37	28	9	32.14
86	Despotovac	37	30	7	23.33
87	Prijepolje	37	44	-7	-15.91
88	Aleksandrovac	37	37	0	0.00
89	Blace	37	29	8	27.59
90	Prokuplje	37	44	-7	-15.91
91	Mali Iđoš	36	30	6	20.00
92	Žabalj	36	50	-14	-28.00
93	Vladimirci	36	49	-13	-26.53
94	Mali Zvornik	36	37	-1	-2.70
95	Velika Plana	36	27	9	33.33
96	Batočina	36	43	-7	-16.28
97	Tutin	36	35	1	2.86
98	Beočin	35	40	-5	-12.50
99	Lajkovac	35	44	-9	-20.45
100	Žagubica	35	25	10	40.00
101	Brus	35	27	8	29.63
102	Vlasotince	35	42	-7	-16.67
103	Rača	34	38	-4	-10.53
104	Bajina Bašta	34	26	8	30.77
105	Sjenica	34	33	1	3.03
106	Niš	34	45	-11	-24.44
107	Trgovište	34	21	13	61.90
108	Opovo	33	29	4	13.79
109	Osečina	33	40	-7	-17.50
110	Golubac	33	30	3	10.00
111	Kučevo	33	35	-2	-5.71
112	Lučani	33	31	2	6.45
113	Doljevac	33	45	-12	-26.67
114	Ražanj	33	22	11	50.00
115	Majdanpek	32	40	-8	-20.00
116	Bujanovac	32	47	-15	-31.91
117	Alibunar	31	32	-1	-3.13
118	Beograd	30	36	-6	-16.67
119	Šid	30	33	-3	-9.09
120	Kosjerić	30	37	-7	-18.92
121	Žitorađa	30	27	3	11.11

122	Titel	29	37	-8	-21.62
123	Pećinci	29	41	-12	-29.27
124	Ljig	29	27	2	7.41
125	Ćuprija	29	46	-17	-36.96
126	Kovačica	28	43	-15	-34.88
127	Kladovo	28	23	5	21.74
128	Gornji Milanovac	28	46	-18	-39.13
129	Sečanj	26	15	11	73.33
130	Ada	26	46	-20	-43.48
131	Stara Pazova	26	39	-13	-33.33
132	Knić	26	49	-23	-46.94
133	Merošina	26	25	1	4.00
134	Medveđa	26	27	-1	-3.70
135	Lebane	25	27	-2	-7.41
136	Nova Crnja	23	24	-1	-4.17
137	Koceljeva	23	16	7	43.75
138	Sremski Karlovci	22	24	-2	-8.33
139	Bela Crkva	21	11	10	90.91
140	Jagodina	21	21	0	0.00
141	Ub	20	42	-22	-52.38
142	Bogatić	19	36	-17	-47.22
143	Svilajnac	18	38	-20	-52.63
144	Preševo	13	15	-2	-13.33
145	Smederevska Palanka	12	11	1	9.09

Gradovi koji su izgubili više od 10 bodova od 2015

Grad opština ili	LTI 2019	LTI 2015	Bodovi poboljšanja	Poboljšanje %
Knić	26	49	-23	-46.94
Ub	20	42	-22	-52.38
Čoka	39	59	-20	-33.90
Ada	26	46	-20	-43.48
Svilajnac	18	38	-20	-52.63
Bečej	38	57	-19	-33.33
Žitište	37	55	-18	-32.73
Gornji Milanovac	28	46	-18	-39.13
Čuprija	29	46	-17	-36.96
Bogatić	19	36	-17	-47.22
Bačka Topola	45	61	-16	-26.23
Pančevo	45	61	-16	-26.23
Bujanovac	32	47	-15	-31.91
Kovačica	28	43	-15	-34.88
Indija	52	66	-14	-21.21
Srbobran	46	60	-14	-23.33
Žabalj	36	50	-14	-28.00
Raška	44	57	-13	-22.81
Novi Kneževac	39	52	-13	-25.00
Smederevo	39	52	-13	-25.00
Vladimirci	36	49	-13	-26.53
Stara Pazova	26	39	-13	-33.33
Sokobanja	46	58	-12	-20.69
Nova Varoš	45	57	-12	-21.05
Doljevac	33	45	-12	-26.67
Pećinci	29	41	-12	-29.27
Valjevo	40	51	-11	-21.57
Niš	34	45	-11	-24.44

JLS koje su popravile rezultat za više od 10 bodova od 2015

Ukupni rang	Grad ili opština	LTI 2019	LTI 2015	Bodovi poboljšanja	Poboljšanje %
4	Veliko Gradište	64	32	32	100.00
3	Novi Pazar	66	39	27	69.23
57	Bor	42	20	22	110.00
28	Irig	48	27	21	77.78
5	Užice	64	44	20	45.45
6	Vrnjačka Banja	62	42	20	47.62
1	Plandište	67	49	18	36.73
21	Petrovac	51	37	14	37.84
32	Trstenik	47	33	14	42.42
63	Bojnik	41	27	14	51.85
107	Trgovište	34	21	13	61.90
12	Čačak	54	42	12	28.57
16	Kruševac	52	40	12	30.00
37	Gadžin Han	46	34	12	35.29
64	Crna Trava	41	29	12	41.38
66	Vrbas	40	28	12	42.86
77	Bela Palanka	39	27	12	44.44
17	Bosilegrad	52	41	11	26.83
114	Ražanj	33	22	11	50.00
129	Sečanj	26	15	11	73.33

Aneks 3. Rezultati JLS po grupama indikatora

Grad ili opština	Skupština i Veće (maks 18)	Budžet (maks 15)	JLS i građani (maks 17)	Slobodan pristup informacijama od javne ustanove (maks 15)	Javne nabavke (maks 4)	Informator o radu (maks 4)	Javna preduzeća i javne ustanove (maks 15)	Javne rasprave i Javni konkursi (maks 15)	Osnovni indikatori (maks 10)
Plandište	15	12	6	5	4	3	12	3	10
Paraćin	11	13	10	2	4	2	9	7	8
Novi Pazar	14	7	11	4	4	4	10	4	10
Veliko Gradište	10	15	6	5	4	4	7	4	10
Užice	14	13	5	3	4	2	10	5	10
Vrnjačka Banja	14	12	9	4	4	0	5	6	10
Leskovac	14	11	5	3	4	3	5	6	10
Vranje	11	12	10	3	4	2	4	6	10
Požarevac	8	11	9	4	4	3	5	4	8
Kraljevo	12	9	9	4	4	4	4	3	10
Knjaževac	5	11	6	5	4	2	7	5	8
Čačak	13	9	7	3	1	3	8	4	8
Sombor	6	7	11	4	4	2	5	5	8
Temerin	11	13	4	4	4	0	4	4	10
Indija	10	9	8	5	4	3	6	1	10
Kruševac	6	12	6	4	4	2	6	4	8
Bosilegrad	9	13	5	3	4	2	5	4	10
Subotica	10	9	8	3	4	2	6	3	10
Senta	6	12	5	5	4	1	7	6	8
Bački Petrovac	13	7	5	5	4	1	4	4	10
Petrovac	3	11	8	5	4	1	6	5	8
Varvarin	4	12	6	5	4	4	5	4	8
Topola	9	12	3	3	4	3	6	4	10
Kikinda	5	10	9	5	4	1	7	2	8
Bač	6	10	7	4	4	3	4	5	8
Ruma	9	10	8	4	4	3	2	5	8
Novi Bečej	4	11	6	4	4	1	5	4	8
Irig	8	8	6	4	4	3	5	3	8
Krupanj	7	13	5	4	2	2	2	7	6
Priboj	10	7	10	3	4	1	5	3	10
Kanjiža	12	8	4	4	4	2	7	4	8
Trstenik	5	9	5	6	4	1	5	4	8
Babušnica	4	11	6	5	4	1	4	4	8

Srbobran	6	9	6	4	4	2	6	3	8
Sokobanja	6	9	6	4	4	1	5	4	8
Ivanjica	5	9	5	4	4	3	5	5	8
Gadžin Han	11	9	5	3	4	0	4	3	8
Pirot	3	13	5	3	4	2	7	3	6
Bačka Topola	8	8	6	4	4	1	4	4	8
Pančevo	6	9	6	4	4	2	4	4	8
Kula	5	9	5	4	4	1	9	3	8
Sremska Mitrovica	3	9	7	4	4	3	7	3	8
Ljubovija	3	13	3	3	4	4	6	3	6
Negotin	5	12	8	5	1	2	5	1	6
Nova Varoš	5	13	5	2	4	3	3	4	6
Kuršumlija	4	9	5	5	4	2	6	3	8
Zrenjanin	11	9	5	4	4	2	3	2	10
Arandjelovac	4	8	8	4	4	2	5	3	8
Raška	6	11	4	4	4	2	2	3	8
Novi Sad	12	6	7	3	0	3	7	2	8
Zaječar	3	8	8	5	4	3	5	3	8
Čajetina	3	9	6	2	4	2	6	5	6
Svrljig	3	6	7	4	4	2	6	3	6
Vladičin Han	6	10	5	5	1	1	4	4	6
Vršac	6	5	5	4	4	2	6	3	8
Kragujevac	9	6	6	4	3	1	6	2	8
Bor	5	9	7	4	4	1	5	3	8
Ćićevac	4	10	5	4	4	1	5	5	8
Surdulica	2	6	4	3	4	2	7	5	6
Apatin	4	9	4	5	4	2	5	3	8
Odžaci	6	7	5	2	4	3	6	4	8
Šabac	4	6	7	3	4	1	6	4	8
Bojnik	5	7	8	5	3	2	4	3	8
Crna Trava	5	7	6	4	3	2	6	4	8
Kovin	3	10	7	5	4	1	4	2	8
Vrbas	5	6	9	2	4	1	6	3	8
Valjevo	5	7	4	3	4	0	6	3	8
Boljevac	4	5	8	3	4	1	5	4	8
Požega	12	5	5	2	4	1	3	3	8
Aleksinac	5	5	5	4	4	3	5	4	8
Novi Kneževac	5	10	4	4	4	1	5	3	8
Čoka	4	6	4	5	4	3	8	1	6
Smederevo	2	8	9	4	4	2	3	0	6
Lapovo	4	6	5	4	4	2	6	3	8
Rekovac	4	10	3	4	4	1	3	2	8
Arilje	9	5	5	4	4	2	2	3	8
Bela Palanka	1	9	5	4	4	0	5	4	6

Bečej	5	7	8	3	4	1	3	2	8
Loznica	6	6	6	3	4	3	5	0	10
Malo Crniće	3	9	2	4	4	1	4	4	8
Dimitrovgrad	8	0	4	4	4	0	7	4	8
Žitište	5	2	6	4	4	2	5	4	6
Bačka Palanka	5	8	4	4	4	2	4	2	8
Mionica	7	4	3	5	4	4	4	3	8
Žabari	4	9	5	4	4	1	4	2	8
Despotovac	9	8	3	5	4	3	0	3	10
Prijepolje	5	8	5	3	4	0	3	3	8
Aleksandrovac	2	10	5	4	4	2	0	4	6
Blace	3	6	5	6	4	0	2	3	8
Prokuplje	5	8	5	4	4	0	2	4	8
Mali Idoš	3	3	4	5	4	2	6	3	8
Žabalj	4	12	6	4	2	2	2	2	6
Vladimirci	3	4	5	4	4	2	5	3	4
Mali Zvornik	5	5	5	4	4	1	2	4	6
Velika Plana	5	7	4	3	4	1	4	3	8
Batočina	3	6	3	5	4	2	4	3	8
Tutin	3	13	7	5	1	0	1	2	6
Beočin	4	1	6	1	4	2	9	1	4
Lajkovac	6	7	5	5	4	1	2	1	8
Žagubica	4	6	5	4	4	2	2	4	8
Brus	3	7	6	4	4	1	1	5	8
Vlasotince	6	8	4	3	3	0	1	4	8
Rača	5	1	8	2	4	1	3	4	4
Bajina Bašta	3	4	4	5	4	2	5	3	8
Sjenica	3	6	4	5	4	1	2	2	8
Niš	5	9	5	2	4	1	3	3	4
Trgovište	2	7	6	4	4	1	3	2	6
Opovo	3	2	4	5	4	3	3	3	6
Osečina	5	7	3	3	2	2	3	3	2
Golubac	1	10	5	3	4	0	4	2	6
Kučevo	6	9	4	1	4	0	3	2	8
Lučani	3	8	3	3	4	2	4	2	8
Doljevac	4	4	4	3	4	1	1	4	6
Ražanj	4	8	3	4	4	0	3	3	8
Majdanpek	4	4	8	3	4	2	3	2	8
Bujanovac	7	7	8	4	0	1	0	3	6
Alibunar	3	6	4	3	4	2	2	4	8
Beograd	3	5	3	1	4	2	5	1	6
Šid	3	3	4	4	4	2	4	2	6
Kosjerić	6	2	4	3	4	0	6	2	6
Žitorađa	2	7	3	1	0	1	6	3	2

Titel	4	10	2	4	4	2	1	0	8
Pećinci	0	5	5	4	4	2	5	1	6
Ljig	5	6	2	3	1	2	2	2	6
Ćuprija	5	3	3	2	4	0	6	4	6
Kovačica	4	1	3	4	4	2	1	2	6
Kladovo	1	7	11	2	4	1	2	0	6
Gornji Milanovac	3	0	4	5	4	1	3	3	6
Sečanj	1	8	4	3	3	1	3	1	6
Ada	3	0	2	3	4	1	6	1	6
Stara Pazova	2	6	6	3	4	1	3	0	6
Knić	4	1	5	4	1	0	7	1	4
Merošina	1	0	5	5	4	0	2	4	4
Medveđa	2	7	4	5	0	2	1	1	4
Lebane	1	5	2	4	4	1	0	4	6
Nova Crnja	2	0	3	4	4	1	4	3	6
Koceljeva	1	6	1	4	4	0	2	1	6
Sremski Karlovci	3	1	3	3	4	0	0	3	6
Bela Crkva	2	0	4	0	0	2	6	2	0
Jagodina	1	0	3	3	4	2	3	3	4
Ub	5	0	5	2	2	0	2	0	2
Bogatić	1	0	3	4	1	2	4	0	2
Svilajnac	1	2	5	2	0	2	0	3	0
Preševo	1	1	4	3	0	0	2	2	2
Smederevska Palanka	0	0	4	2	3	0	2	0	4

Aneks 4. Najbolje opštine po kategorijama

Skupština i Veće

Ukupan rang	Grad ili opština	Skupština i Veće (maks 18)
1	Plandište	15
3	Novi Pazar	14
5	Užice	14
6	Vrnjačka Banja	14
7	Leskovac	14
12	Čačak	13
20	Bački Petrovac	13
10	Kraljevo	12
31	Kanjiža	12
50	Novi Sad	12
69	Požega	12
2	Paraćin	11
8	Vranje	11
14	Temerin	11
37	Gadžin Han	11
47	Zrenjanin	11

57

Budžet

Ukupan rang	Grad ili opština	Budžet (maks 15)
4	Veliko Gradište	15
5	Užice	13
2	Paraćin	13
14	Temerin	13
17	Bosilegrad	13
29	Krupanj	13
45	Nova Varoš	13

38	Pirot	13
43	Ljubovija	13
97	Tutin	13
1	Plandište	12
6	Vrnjačka Banja	12
8	Vranje	12
23	Topola	12
16	Kruševac	12
19	Senta	12
44	Negotin	12
22	Varvarin	12
92	Žabalj	12
7	Leskovac	11
9	Požarevac	11
49	Raška	11
11	Knjaževac	11
27	Novi Bečej	11
33	Babušnica	11
21	Petrovac	11

JLS i građani

Ukupan rang	Grad ili opština	JLS i građani (maks 17)
3	Novi Pazar	11
13	Sombor	11
127	Kladovo	11
2	Paraćin	10
8	Vranje	10
30	Priboj	10
6	Vrnjačka Banja	9
9	Požarevac	9
24	Kikinda	9
10	Kraljevo	9
73	Smederevo	9
66	Vrbas	9

Slobodan pristup informacijama od javnog značaja

Ukupan rang	Grad ili opština	Slobodan pristup informacijama (maks 6)
32	Trstenik	6
89	Blace	6
24	Kikinda	5
44	Negotin	5
21	Petrovac	5
15	Indija	5
51	Zaječar	5
63	Bojnik	5
97	Tutin	5
65	Kovin	5
4	Veliko Gradište	5
1	Plandište	5
22	Varvarin	5
11	Knjaževac	5
33	Babušnica	5
19	Senta	5
54	Vladičin Han	5
46	Kuršumlija	5
20	Bački Petrovac	5
99	Lajkovac	5
133	Merošina	5
60	Apatin	5
134	Medveđa	5
72	Čoka	5
105	Sjenica	5
104	Bajina Bašta	5
91	Mali Idoš	5
108	Opovo	5
128	Gornji Milanovac	5
86	Despotovac	5
96	Batočina	5
84	Mionica	5

Informator o radu

Ukupan rang	Grad ili opština	Informator o radu (maks4)
4	Veliko Gradište	4
22	Varvarin	4
84	Mionica	4
3	Novi Pazar	4
10	Kraljevo	4
43	Ljubovija	4
15	Indija	3
51	Zaječar	3
1	Plandište	3
72	Čoka	3
108	Opovo	3
86	Despotovac	3
9	Požarevac	3
26	Ruma	3
25	Bač	3
42	Sremska Mitrovica	3
28	Irig	3
36	Ivanjica	3
70	Aleksinac	3
79	Loznica	3
7	Leskovac	3
23	Topola	3
45	Nova Varoš	3
61	Odžaci	3
12	Čačak	3
50	Novi Sad	3

Javna preduzeća i javne ustanove

Ukupan rang	Grad ili opština	Javna preduzeća i javne ustanove (maks 15)
1	Plandište	12
3	Novi Pazar	10
5	Užice	10
2	Paraćin	9
98	Beočin	9
41	Kula	9
72	Čoka	8
12	Čačak	8
4	Veliko Gradište	7
42	Sremska Mitrovica	7
50	Novi Sad	7
11	Knjaževac	7
31	Kanjiža	7
38	Pirot	7
59	Surdulica	7
24	Kikinda	7
19	Senta	7
81	Dimitrovgrad	7
132	Knić	7

Javne rasprave i javni konkursi

Ukupan rang	Grad ili opština	Javne rasprave i javni konkursi (maks 7)
2	Paraćin	7
29	Krupanj	7
19	Senta	6
7	Leskovac	6
6	Vrnjačka Banja	6
8	Vranje	6
5	Užice	5
11	Knjaževac	5
59	Surdulica	5
52	Čajetina	5
21	Petrovac	5
36	Ivanjica	5
13	Sombor	5
58	Ćićevac	5
25	Bač	5
26	Ruma	5
101	Brus	5

Aneks br. 5 Uporedni spisak indikatora LTI 2015 i LTI 2019

Indikatori	2019	2017	2015
1 Da li su odluke koje usvaja skupština objavljene i dostupne na sajtu? **			
2 Da li su odluke koje usvaja gradsko veće obavljene i dostupne na sajtu?			/
3 Da li su odluke koje je usvajala skupština u protekla 24 meseca dostupne na sajtu?			
4. Da li su odluke koje je usvajalo gradsko veće u protekla 24 meseca dostupne na sajtu?			/
5 Da li su na sajtu objavljeni predlozi akata pre razmatranja na sednici skupštine?			
6 Da li su na sajtu objavljeni rezultati glasanja na poslednjoj sednici skupštine?			
7. Da li su na sajtu objavljeni podaci kako su pojedinačno i poimenice odbornici glasali?		/	/
8 Da li su na sajtu objavljeni rezultati glasanja sa sednica skupštine u proteklih 24 meseca?			
9 Da li su na sajtu objavljeni amandmani podneti na predloge akata koji su razmatrani na poslednjoj sednici?			
10. Da li su na sajtu objavljena obrazloženja podnetih amandmana?		/	/
11 Da li je na sajtu objavljen dnevni red naredne sednice skupštine?			
12 Da li je na sajtu objavljen spisak odbornika?			
13 Da li na sajtu postoje podaci o kontaktu građana sa odbornicima?			
14 Da li je službeni list dostupan na sajtu? **			

15 Da li je poslovníkom predviđeno vreme za javna pitanja odbornika gradonačelniku/predsedniku opštine i/ili gradskom veću?			
16 Da li se sednice skupštine prenose direktno putem medija ili se objavljuju zapisnici (transkripti) ili emituju snimci sa sednica ili su dostupni snimci/prenosi na sajtu JLS?			
17 Da li je budžet za tekuću godinu dostupan na sajtu? **			
Da li je budžet objavljen na šest cifara ekonomske klasifikacije?	/	/	
18. Da li je obrazloženje budžeta dostupno na sajtu?			
19. Da li je na sajtu objavljen budžet u mašinski čitljivom obliku?		/	/
20. Da li su 6-mesečni i 9-mesečni izveštaji o izvršenju budžeta dostupni na sajtu?			/
21. Da li su 6-mesečni i 9-mesečni izveštaji o izvršenju budžeta objavljeni na 6 cifara ekonomske klasifikacije?			
Da li su podaci o izvršenju budžeta azurirani u poslednjih 30 dana i dostupni na sajtu?	/	/	
22. Da li su mesečni izveštaji (ili kumulativni mesečni izveštaji) o izvršenju budžeta dostupni na sajtu?			/
23. Da li je na sajtu objavljen vodič za građane kroz budžet (građanski budžet)?			
24. Da li je održana javna rasprava o budžetu – anketiranje građana ili konsultativni skupovi?			
24. Has a public debate on the budget been held - citizen surveys or consultation meetings? **			
25. Da li je na sajtu objavljen javni poziv na javnu raspravu o budžetu?			
26. Da li je na sajtu objavljen izveštaj o javnoj raspravi o budžetu?			

27. Da li je razmatran završni račun budžeta za 2017. godinu?			
28. Da li je u poslednjih 12 meseci objavljen predlog završnog računa budžeta ili usvojeni završni račun budžeta?			
29. Da li je u poslednjih 12 meseci objavljena i razmatrana revizija završnog računa budžeta?			
30. Da li su objavljeni finansijski planovi indirektnih korisnika budžeta odnosno da li je vidljiva struktura sredstava namenjena za indikretne korisnike?			
31. Da li opštinska uprava ima uslužni centar (šalter salu) preko kojeg pruža sve usluge?			
32. Da li su u uslužnom centru (šalter sali) ili u prostorijama uprave vidno istaknuti rokovi za izdavanje dokumenata i uputstva?			
33. Da li u uslužnom centru (šalter sali) ili prostorijama uprave postoje podaci o prijavi korupcije?			
34. Da li na u uslužnom centru (šalter sali) ili prostorijama uprave postoji mogućnost da građani prijave nepravilnosti u radu odnosno kršenje zakona?			
35. Da li na sajtu postoje mehanizmi za prijavu korupcije?			
36. Da li na sajtu postoji opcija da građani prijave nepravilnosti u radu odnosno kršenje zakona?			
37. Da li svi mehanizmi za prijavu korupcije i nepravilnosti dozvoljavaju anonimne prijave?		/	/
38. Da li je na sajtu dostupan podatak o radnom vremenu uprave sa građanima ili podaci o tel. broju preko kojeg je moguće dobiti tu informaciju?			
39. Da li su na sajtu objavljene kontrolne liste opštinskih (gradskih) inspekcija?		/	/
40. Da li korisnik usluga JLS može da prati tok (status) predmeta na sajtu?			
41. Da li su na sajtu dostupni podaci o postupanju po žalbama, predstavkama i prigovorima?			

42. Da li na internet stranici opštine postoje kontakt podaci o članovima saveta/ predsednicima mesnih zajednica?			
43. Da li na sajtu ili u informatoru postoji obaveštenje da građani mogu da prisustvuju sednicama skupštine i uputstvo kako se prijavljuju?			/
Da li skupština omogućava prisustvo građana sednicama?	/	/	
44. Da li postoje definisani termini za susret gradonačelnika/predsednika opštine (ili zamenika) sa građanima?			
45. Da li su vidno dostupni podaci o kontaktu predsednika opštine/gradonačelnika ili zamenika sa građanima?			
46. Da li se održavaju redovne konferencije za novinare (bar jednom mesečno) gradonačelnika/predsednika opštine?			
47. Da li i na koji način opština sprovodi ispitivanje zadovoljstva građana korisnika usluga opštinske uprave u poslednje četiri godine?			
48. Da li je JLS na vreme dostavila tražene informacije? **		/	/
49. Protiv opštine nisu podnošene žalbe u 2018. godini zbog nedostavljanja (ignorisanja zahteva) informacija od javnog značaja?			
50. Opština nema neizvršena rešenja Poverenika u 2018. godini?			
51. Da li su podaci o podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama na sajtu?			
52. Da li je informacija o podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama vidljiva u uslužnom centru (šalter sali) ili prostorijama uprave?			
53. Da li na sajtu postoji stranica posvećena javnim nabavkama?			
54. Da li su na sajtu objavljeni podaci o JN u skladu sa ZJN (konkursi, dokumentacija, izmene, pitanja i odgovori...)?**			
55. Da li su na sajtu ili u informatoru obavljeni podaci o sprovedenim JN u proteklih 12 meseci?			

56. Da li je informator objavljen na sajtu i ažuriran u poslednja 3 meseca?			
57. Da li informator sadrži aktuelan godišnji plan javnih nabavki ili link ka planu?			
58. Da li informator sadrži informaciju o platama funkcionera i službenika (eksplicitno)?			
Da li informator sadrži pravilnik o platama funkcionera?	/	/	
59. Da li informator sadrži podatke o uslugama koje opština pruža i rokovima za njihovo pružanje?			
60. Da li na sajtu postoji poseban segment posvećen javnim preduzećima sa podacima o JP?			/
61. Da li na sajtu postoji poseban segment posvećen javnim ustanovama sa podacima o JU?			/
62. Da li su sprovedeni konkursi za izbor direktora javnih preduzeća?			
63. Da li je sproveden konkurs za izbor direktora javnih ustanova?			
64. Da li je na sajtu JLS ili JP objavljena sistematizacija JP?			
65. Da li je na sajtu JLS ili JU objavljena sistematizacija JU?			
66. Da li su na sajtu objavljeni dokumenti iz procedure izbora direktora JP?			
67. Da li su na sajtu objavljeni dokumenti iz procedure izbora direktora JU?			
68. Da li su na sajtu JP (ili opštine) objavljeni godišnji planovi rada i izveštaji o radu JP?			
69. Da li su na sajtu opštine ili JU objavljeni izveštaji o radu javnih ustanova?			/
Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o razmatranju izveštaja o radu JP?	/	/	

Da li su na sajtu opštine objavljeni izveštaji o razmatranju izveštaja o radu JU?	/	/	
70. Da li su na sajtu javnih ustanova ili na sajtu JLS objavljeni godišnji planovi rada javnih ustanova?			
71. Da li su podaci o broju zaposlenih u opštini i JU objavljeni na sajtu?			/
72. Da li su podaci o broju zaposlenih u javnim preduzećima objavljeni na sajtu JLS?			/
Da li su podaci o broju zaposlenih u opštini, JP i JU objavljeni na sajtu? **	/	/	
73. Da li je cenovnik usluga lokalnih institucija/preduzeća dostupan na internetu, na sajtu opštine ili JP/JU?			
74. Da li se sprovode konsult. sa građanima kada se utvrđuju cene usluga JU i JP, kroz konsult. skupove, ankete ili preko savetodavnog tela (Zak. o zaštiti potrošača, čl. 83)?			
75. Da li postoje podaci na sajtu o sprovedenim javnim raspravama u poslednjih 12 meseci (izuzev budžeta)?			
Da li se sprovodi javna rasprava o povećanju stope, odnosno o visini javnih prihoda?	/	/	
76. Da li izveštaj o javnim raspravama sadrži podatke o predlozima koje su građani izneli i razloge za prihvatanje/odbijanje?			
77. Da li jedinica lokalne samouprave na sajtu redovno objavljuje poziv za zakup imovine u svom vlasništvu?			
78. Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o dodeli imovine u zakup?			
79. Da li su na sajtu objavljeni konkursi/rezultati konkursa za dodelu sredstava medijima u poslednjih 12 meseci?			
80. Da li su na sajtu objavljeni konkursi/rezultati konkursa za za dodelu sredstava NVO?			
81. Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o realizaciji projekata NVO/medija koje je finansirala opština?			
Da li je objavljen podatak o iznosu sredstava koja se godišnje dodeljuju mesnim zajednicama?	/	/	

82. Da li je na sajtu objavljena strategija razvoja opštine?			
83. Da li je godišnji plan rada uprave objavljen na sajtu?			
Da li je godišnji plan rada uprave pripremljen i usvojen u skladu sa planiranom dinamikom?	/	/	
84. Da li je objavljen izveštaj o radu uprave za prethodnu godinu?			
85. Da li je pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta uprave objavljen na sajtu?			
86. Da li na sajtu postoje podaci o aktivnostima Saveta za sprovođenje etičkog kodeksa i kontaktima sa građanima?			
87. Da li postoji etički kodeks za zaposlene i da li je dostupan na sajtu?			
88. Da li je na sajtu objavljena evidencija imovine (nekretnina) u vlasništvu JLS koje su date u zakup, sa podacima o zakupcima, ceni i trajanju zakupa?			/
Da li uprava ima javni registar sa podacima o imovini jedinice lokalne samouprave i načinu njenog korišćenja?	/	/	
89. Da li su na sajtu objavljeni prostorni planovi?			
90. Da li su na sajtu objavljeni urbanistički planovi?			
91. Da li na sajtu JLS postoji evidencija kontakata sa lobistima?		/	/
92. Da li na sajtu JLS postoji dnevni ili nedeljni raspored aktivnosti gradonačelnika/predsednika opštine?		/	/
93. Da li je usvojen plan integriteta?			
94. Da li je usvojen Lokalni antikorupcijski plan?		/	/
95. Da li je predsednik opštine podneo izveštaj o imovini?			